

Ãmpigãamaŋ-sεbe Nelmuoyamma

Sεbe daayo huoya-maama-i Yesu-Kirsa yaa caraaya Nsãa-i baa-ma aa ce u nyεgẽŋ-ma hã Diiloŋ-dũŋ-baamba-i ba da ba suo-ma.

Huoŋgu faŋgu-na, *Oromε ba *jãmatigi taa u ce Diiloŋ-dũŋ-baamba-i kpãncõlgũo wuo ba ciε nie yaŋ ufaŋo-i aa ce Yesu-Kirsa yaa ba Yuntierjo-i ta ba jaal-o. Sεbe daayo dii sireiŋa Diiloŋ-dũŋ-baamba-na Diiloŋ-hũmelle wuosaŋgu-na. Uu dii ŋaa gbãnalãaŋgu, bĩmbaamba-i baa nelbiliemba-i baa *dɔrpɔpuɔrbiemba-i ba ce weima-i baa ba-naa. U gbuyaa baa ãntigãama: Bĩmbĩpielni dii, dadã-niini dii, jũŋo dii, *Tũmbiloŋo dii baa u dɔrŋo, saasorcierjo dii; ba haa u yerre-i *Babiloni-i. Babiloni-i nelle naŋ yerre-i dumaŋo-na, ŋga di maacemma saa naa fa ku'i ciε sεbe daayo-na ba haa di yerre-i saasorcierjo-na. Bĩmbĩpielni pigãaŋ fafaaŋgu, dadã-niini pigãaŋ yaahuolo. Jũŋo pigãaŋ *Sitãni-i. Tũmbiloŋo-i baa u dɔrŋo-i, Yesu yaa baa Diiloŋ-dũŋ-baamba-i. Bĩmbĩnni bɔi dii, nii dii niehã-niehãi. Niehãi pigãaŋ Diiloŋo beyufierja yaa-i.

Sεbe domma-na, Yesuŋ caraaya Nsãa-i a waŋ mamaŋ baa-yo *Asi Diiloŋ-dũŋ-baamba maama-na, ma yaa dii (sap. 1-3). Asi faŋo yaa, baŋ bĩŋ-yoŋ Turki-i nyuŋgo-i-na.

Ku huongu-na, *Diiloŋ-Yalleŋ kãa baa-yo dɔro-i-na u ka da mamaŋ, u waŋ ma yaa-i (sap. 4-22). Wuo yiinggu dii baa yiinggu, Diiloŋo ka kor bamaŋ haa ba naŋga yuo hiere aa nyaar-yuo, aa kɔsuɔŋ Sitãni-i baa u huon-baamba-i hiere. U ka hiel hiεfelemma baa dɔrfeleŋo a tĩena baa u baamba-i.

Domma

¹ Nelma maŋ naa fuo aa Diiloŋo hã Yesu-Kirsa-i baa-ma u duo puure-mei pigãaŋ u cãarãamba-i, ma yaa dii sebe daayo-na. Nelma famma ka doŋ ta ma ce yibieŋ daaya-na. Yesu-Kirsa puwraa u *dɔrpɔpuorbiloŋo-i baa nelma famma-i u ka tũnu u cãarãŋo-i Nsãa-i baa-ma. ² Nsãa uŋ daa mamaŋ, Yesu-Kirsaŋ puwraa ba ji tũnu-yuɔ baa Diiloŋ-nelma maŋ, u waŋ ma yaa-i sebe daayo-na. ³ Nelma famma cemmaŋ-huɔŋgu hii tĩ, a ce dumaŋo-na, umaŋ duɔ kalaŋ sebe daayo-i, kutieŋo yuŋgu dɔlaa. Bamaŋ da ba bi nu u huɔya-maama-i aa bel-ma nammu hãi, kutaamba yunni bi dɔlaa.

Nsãa jaaluŋgu-i

⁴ Muɔ Nsãa, muɔmei nyegãaŋ sebe daayo-i da mi hã Diiloŋ-dũnni niehãi maŋ dii *Asi-i-na. Diiloŋo maŋ dii, u yaa waa, u yaa ka waa; fuo baa yaleiŋa niehãi* maŋ u caaŋgu-na ba kãyã-nei aa fẽ na hɔmmu-i. ⁵ Yesu-Kirsa fuo maŋ sa cieŋ huhurma baa Diiloŋ-nelma-i, u bi kãyã-nei aa fẽ na hɔmmu-i. U yaa siire igẽna kuomba hɔlma-na, aa u yaa yuntaamba-i hiere hĩema-na ba yuntieŋo-i.

I maama dɔlɔnu *Kirsa-i. U siyaa ce u fere tãmmaŋ-kũŋgu a hũu-ye i ãmbabalma nyisẽnni-na. ⁶ U cie-ye u nelle taŋ mie aa tiraa ce-ye jigãntaaŋ mie i die tie cãa u To-i Diiloŋo-i. Boboima-i baa fõŋgõtesĩnni gbĩe baa u yaa-i hɔnni-na hiere. Ma cie!

⁷ Nieŋ u yaa juoŋ daayo duherru-na.†

Nuɔmba-i hiere ba yufelle ka haa-yuɔ.

Halle bamaŋ fũɔ-yo baa puɔluŋgu-i ba ka da-yo.‡

* 1:4 Yalẽiŋ daaya pigãaŋ *Diiloŋ-Yalle yaa-i. † 1:7 Nieŋ Daniel sebe-i-na (Daniel) 7.13 baa Marke sebe-i-na 14.62.

‡ 1:7 Sakari (Zacharie) 12.10, Nsãa 19.37

Nuõmba-i nileiņa-na hiere ba ka haa ba nammu-i ba yunniņ ta ba kaal u maama-na.

Ninsono! Ma ka ce.

⁸ Itieņo-i Diilonjo-i Weimantieņo maņ dii, u yaa waa, u yaa ka waa; u ciera wuo: «Muõmei yaanġa-i, muõmei huonġu-i.»

Yesu pigãaņ Nsãa-i baa u fere

⁹ Muõ Nsãa, muõmei dii baa-na Yesu-Kirsa horrena. Mulĩeduõma yaa haan-yie, Diilon-nellen-baan miemei hiere, aa i nyaarãa Yesu-i-na nyaarduõma yaa hiere. Ba bilaa-mi kã baa-mi Patimõsi, dii dãmman-nuoraņgu holle-na, wuo mi cie nie ta mi waņ Diilon-nelma-i baa nuõmba-i mi pigãaņ-ba Yesu-Kirsaņ juõ baa ninsono maņ.

¹⁰ Baņ naana yiņgu maņ ta ba jaal Itieņo-i kuņ juõ hi, *Diilon-Yal die sire-mie. Mie mi ne da molo piiye mi huon-yanġa-na da gbagaga ņaa ba bu yerre. ¹¹ Kutieņo taa u piiye wuo: «Niņ daņ mamaņ, nyegẽņ-ma sebe nuõ ņ saan-ma ņ hã nileiņa niehã waan daaya Diilon-dũņ-baamba-i: Efesi, Simine, Pergamu, Tiyatire, Sardesi, Filadelfi a naara Lawodise.»

¹² Mi mielãa ku yaa da mi ne umaņ piiyeņ baa-mi, a da sene-fitĩmbaa niehã. ¹³ Fitĩmbaa daaba hõlmana, moloņo naņo waa yiera ņaa Moloņ-Bieņo, uu naa dii jonġorbuõ aa pẽyẽ-yuõ u pãmpĩnaņga-na baa sene-kpãņkpaanġu. ¹⁴ U yuņgu naa gbuu pu da cagaa aa u yufieņa ta a caa ņaa dãamu. ¹⁵ U gbeini taa ni caa ņaa da ba kul kõvẽlluņ-bĩņkũņgu-i aa hu-ku kuņ caa dumaa, aa u yalle waa ņaa hũnġulamman duņ dumaa. ¹⁶ Mõeņa niehã waa u nadienġa-na aa jigãpõruonġu naņgu waa u nuņgu-na, ku waa yammu hãi aa ku maama saa naa fa baa dõdõlma-i. U yaanġa taa ka carra ņaa bãaņ da ku hi yuhuonġa-i kuņ carraņ dumaa. ¹⁷ Miņ daa-yo, mi pãņ cii nanyir u caanġu-na. U haa u nadienġa-i mie aa cira: «Baa

yaŋ ŋ holle tie. Muɔmei d̄ielũɔ-i, muɔmei tuogbuole-i, ¹⁸ muɔmei Cicēlmantierjo-i. Mii naa ku, ŋga fiefie-i-na mi siire waa cicēlma, mi ka t̄ie gbula. Kuliŋgu-i baa kuoŋ-nelle-i hiere nii dii mei naŋ-na. ¹⁹ Terieŋgu faŋgu-na, nyegēŋ niŋ daa mamaŋ: Mamaŋ cieŋ fiefie-i-na baa mamaŋ ka jo hiere, nyegēŋ-ma. ²⁰ Aa niŋ daa mɔeŋa niehāi maŋ mi nadienŋa-na daaya-i, baa sēne-fitĩmbaa niehāi-baan daaba-i, yaŋ mi waŋ ni yuŋgu-i pigāaŋ-ni: Mɔeŋa niehāi-waŋ daaya yaa *dɔrpɔpuɔrbiemba maŋ nieyaŋ Diilonŋ-dũŋ-baamba maŋ nilieŋa niehāi-waŋ daaya-na[§], aa fitĩmbaa niehāi-baan daaba yaa Diilonŋ-dũŋ-baamba maŋ nilieŋa niehāi-waŋ daaya-na.»

2

Yalle maŋ kãa Efesi Diilonŋ-dũŋ-baamba wulaa

¹ «Nyegēŋ sebe ŋ waŋ baa *dɔrpɔpuɔrbilonjo maŋ nieyaŋ Efesi Diilonŋ-dũŋ-baamba-i wuo: «Mɔeŋa niehāiŋ yeŋ umaŋ nadienŋ-na-i, aa u tuɔ wuɔra sēne-fitĩmbaa niehāi-baamba hɔlma-na, u nuŋ-ãndaanŋu yaa daaku: ² Mi suɔ na maacemma-i baa na muliema-i baa na pãama-i hiere. Mi suyaa mie na sa gbãa ko na hɔmmu-i baa nelbabalaamba-i. Bamaŋ karaaŋ coima-i wuo mei *pɔpuɔrbiemba, na firiiye-bei. ³ Na hinu pãama, na mulãaŋ mei maama-na aa na kũɔma saa ji seŋ yinduɔŋgu. ⁴ Ŋga nelma diei dii ma sa dɔlnu-mie baa-na: Mi maamaŋ taa ma dɔlnu-nei dumaa d̄ielũɔ-i-na, ma sa tiraa dɔlnu-nei dumaa fiefie-i-na. ⁵ Jɔgaan na ne kuŋ ŋa naa waa dumaa yiinaa-i-na baa fiefie-i, ku saa pie kua! Yaan aa na ta na ce naŋ taa na ce dumaa d̄ielũɔ-i-na. Da na yagar, mi ka jo ji bie na fitĩnuɔ-i halaŋ-yo u terieŋgu-na. ⁶ Kumaŋ dɔlaan-miŋ baa-na ku yaa

§ 1:20 Nilieŋa faŋa yaa verse 11-na.

daaku: Nikola-baamba maacemmaŋ balannuŋ muoŋo-i dumaa, ma bi balannu namaaŋo-i dumei.»

⁷ «*Diiloŋ-Yalleŋ waŋ mamaŋ baa Diiloŋ-dũŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umaŋ duo u ka nu, u nu! Da ku saa yar umaŋ, cicẽlmaŋ-tibiingu maŋ dii Diiloŋ-suoŋgu-na*, mi ka hã kutieŋo-i kufaŋgu bieŋa yaa u wuo.»

Yalle maŋ kãa Simine Diiloŋ-dũŋ-baamba wulaa

⁸ «Nyegẽŋ sebe ŋ waŋ baa *dõrpoɸuõrbiloŋo maŋ nieyaŋ Simine Diiloŋ-dũŋ-baamba-i wuo: «Umaŋ d̄ielũo-i baa tuogbule-i, umaŋ naa ku aa sire, u ciera: ⁹ Mi suo na mulĩema-i baa na nawalsĩnni-i. Ŋga coima saa fa, nawalaan namaa s̄i, waan namaa. Baŋ biẽnaŋ na yireiŋa-i biẽnamma maŋ, mi suyaa-ku. Bamaŋ cieŋ kufaŋgu-i ba ciera bafamba *Yuifubaa, a ne da Yuifukireiŋa s̄i; ba hieroŋo-i hiere Sitãnitaamba! ¹⁰ Baŋ ka haa mulĩema maŋ nei, baa na yaŋ ma tie na huleiŋa-i. Na saa da, *Sitãni ka ce ba dii banamba na hõlma-na kaso a sagalla-nei ne. Ba ka ce-na sũlma-i yinni c̄ncieluo. Da ba fie'a ba ka ko-na, baa na c̄iina Diiloŋo hũmelle-i. Mafaŋ da ma ce, mi ka pã-na baa cicẽlma maŋ sa t̄ieŋ dede.»

¹¹ «*Diiloŋ-Yalleŋ waŋ mamaŋ baa Diiloŋ-dũŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umaŋ duo u ka nu, u nu! Da ku saa yar umaŋ, hãalĩŋ-kuliingu yufelle-yuo.»

Yalle maŋ kãa Pergamu Diiloŋ-dũŋ-baamba wulaa

¹² «Nyegẽŋ sebe ŋ waŋ baa *dõrpoɸuõrbiloŋo maŋ nieyaŋ Pergamu Diiloŋ-dũŋ-baamba-i wuo: Jigãpoɸuõŋgu yeŋ baa umaŋ, u piiye baa-na. U jigãŋga

* ^{2:7} Cicẽlmaŋ-tibiingu: Nieŋ ku kũŋgu-i Miwaaŋo jĩnammaŋ-sebe-i-na 2.8-9 baa Ãmpigãamaŋ-sebe-i-na 22.2.

dii baa yammu hãi aa ku maama saa fa baa dɔdɔlma-i. U ciɛra wuo: ¹³ <Mi suɔ na nelle-i. Mi suyaa miɛ *Sitãni yaa di tieno-i. Ŋga na bilaa mi maama-i kpelle cor, a ce halle baŋ fie ko Ãntipasi-i yibienɔ maŋ nuɔ-i na Sitãni-nelle-na, na saa cĩina-miɛ. Ãntipasi saa tuɔ kar u huɔyasanga baa Diilonɔ-nelma-i. ¹⁴ Ŋga nelma diei dii ma sa dɔlnu-miɛ baa-na: Na hɔlma-na, nuɔmba namba cuu Balamu ãndaangu huon-nu. A ne da u yaa pigãaŋ Balaki-i u tãal *Isirahel-baamba-i dii-ba cufien-kũɔma wuoma-na baa biŋwosinni cemma-na.† ¹⁵ A naara kufangu-i, nuɔmba namba bi cuu Nikola-baamba huon-nu na hɔlma-na. ¹⁶ Terienɔgu fanɔgu-na, da na saa bir na ciluɔ-i, ku sie vaaya, mi ka kã kutaamba huon-nu baa jigãpɔruonɔgu maŋ mi nuŋgu-na.>

¹⁷ «*Diilonɔ-Yalleŋ waŋ mamaŋ baa Diilonɔ-dũŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umaŋ duɔ u ka nu, u nu! Da ku saa yar umaŋ, mi ka hã-yo *mani maŋ fuyaa u tuɔ wuo aa bi hã-yo tãmpɛpilande. Yefelɛlle nyegãaŋ tãmpɛlle fande-na. Da ma hel fuɔ-i-na, molo sa suɔ yerre maŋ nyegãaŋ-die.»

Yalle maŋ kãa Tiyatire Diilonɔ-dũŋ-baamba wulaa

¹⁸ «Nyegɛŋ sebe ŋ waŋ baa *dɔrɔpɔrɔbilonɔ maŋ niɛyaŋ Tiyatire Diilonɔ-dũŋ-baamba-i wuo: <Diilonɔ-Bieno-i, umaŋ u yufienɔ caa ŋaa dãamu aa u gbeini ta ni caa ŋaa kɔvɛllu, u ciɛra wuo: ¹⁹ Mi suɔ na maacemma-i, aa suɔ na nelnyulmu-i, aa suɔ wuo na haa na nanga miɛ, aa tiraa suɔ na pãama-i. Mi daa naŋ kãyãŋ banamba-i dumaa. Mi suyaa miɛ na vaa na fere fiefie-i a yaŋ d̄ielũɔ-i-na. ²⁰ Ŋga nelma diei dii ma sa dɔlnu-miɛ baa-na: Na tiera ciɛŋ daayo nuonɔgu-i na cor. Mi

† 2:14 Balamu-i baa Balaki-i: Niɛŋ ba kũŋgu-i Kãmmaŋ-sebe-i-na (Nombres) 25.1-2; 31.16.

gbẽ Sesabel yaa-i. Mi daa-yo sɔ wuɔ Diilonɔŋo'i puɔraa-yo. U kar coima. U tãal mi cãarãamba-i u dii-ba bĩŋwosĩnni cemma-na baa cuffeŋ-kũɔma wuoma-na. ²¹ Mi hãa-yo huɔŋgu wuɔ sɪ u ka nanna, ŋga u sa taara u nanna u bĩŋwosĩnni-i. ²² Mi ka ce u galla yaahuol-gallamma. Bamaŋ cieŋ bĩŋwosĩnni-i baa-yo hiere, mi ka bi haa yaahuolo bei, mi saa yagar-ma da ba hiel ba gboluonɔgu cieŋ daayo bĩŋwosĩnni-na. ²³ Mi ka ko u huon-baamba-i ku yaa Diilonɔŋ-dũŋ-baamba-i nilẽiŋa-na hiere ba ka suɔ wuɔ muɔmei suyaan nelbiliemba kusũnni-i baa ba hɔmmu-i. Mi ka pã-na hiere a saa baa nanɔ cie kumaŋ na da-na-diei-na hiere.‡

²⁴ «Aa yan namaa namaŋ saa cu cieŋ daayo huon-nu Tiyatire-i-na, ban bĩŋ kumaŋ wuɔ «Sitãni-kusũŋgu» na saa taara na suɔ-ku, a ce dumaanɔ-na mi sie yuu-na baa weima. ²⁵ ŋga ma diei dii: Nan nuɔ mi nuŋgu-i dumaa aa hũu-ku, bilaan-kunɔ kpelle dumei fuɔ mi jomma.

²⁶ «Da ku saa yar bamaŋ, bamaŋ da ba gbãa ce mi huonɔga-i ji hi mi jommaŋ-yiingui, mi ka haa kutaamba-i nilẽiŋa yun-nu.

²⁷ Ba ka ta ba ce ba fõŋgõtesĩnni-i baa kollun-bõeŋa; umanɔ duɔ ce ba muonu-yuɔ ŋaa ba muyaanu bituonɔgu.§

²⁸ «Fõŋgũɔ faŋo-i muɔmi daa-yo mi To yaa wulaa-i; mi ka hã kutaamba-i baa-yo. Mi ka bi hã-ba cuomɔele.»

²⁹ «*Diilonɔ-Yalleŋ wanɔ mamaŋ baa Diilonɔŋ-dũŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umanɔ duɔ u ka nu, u nu!»

3

Yalle man kãa Sardesi Diilonɔŋ-dũŋ-baamba wulaa

‡ 2:23 Niẽŋ Gbeliemaŋ-nalãanɔgu-na (Psaume) 62.13
 baa Seremi sebe-i-na (Jérémie) 17.10. § 2:27
 Gbeliemaŋ-nalãanɔgu 2.8-9.

¹ «Nyegēŋ sebe ŋ waŋ baa *dɔrpɔpuɔrbilɔŋo maŋ nieyaŋ Sardesi Diiloŋ-dūŋ-baamba-i wuɔ: ‹Diiloŋ-Yaleiŋa niehāi* yeŋ baa umaŋ, baa mɔɛŋa niehāi-i; u ciɛra wuɔ: Mi suɔ na maacemma-i. Nuɔmba daa nie sī naa dii cicēlma, a ne da na kuu. ² Bige-i ciɛ mi waŋma dumaŋo-na? Mi nie da na weima sa hel Diiloŋ-yufelleŋ. Terieŋgu faŋgu-na, siireŋ! Aa kuufafaŋgu maŋ tiyāa cɛlle-kūŋgu-i na wulaa, na ne-ku dei ku baa ji kusirre gbuo! ³ Naŋ nuɔ Diiloŋ-nelma-i dumaa aa hūu-ma, yaaŋ ma maama ta ma tīenu-nei na wuɔ ma hūmelle-i dei aa na nanna na cilɔbabaŋo-i. Da na saa sire yiera na gbeyiŋ, mi ka jo ji tugol-na ŋaa cuoyuo muɔ. Aa ma maaraa-na na suɔ miŋ ka jo huɔŋgu maŋ nuɔ-i.† ⁴ ŋga banamba dii na hɔlma-na Sardesi-i-na, ba saa guɔla ba fɛɛɛ. Kufaŋgu taamba yaa gbāa piɛ-mi. Ba ka dii joŋgorpiɛlmba i tie wuɔra.

⁵ « ‹Terieŋgu faŋgu-na, da ku saa yar umaŋ, kutieŋo ka bi dii joŋgorpilaŋo bafamba temma-i, aa mi sa ji hur u yerre-i gbula cicēlmaŋ-sebe-i-na‡. Mi ka bi sie-ma mi To yaaŋga-na baa u dɔrpɔpuɔrbiemba bi yaaŋga-na wuɔ kutieŋo-i mei wuoŋo.›§

⁶ «*Diiloŋ-Yalleŋ waŋ mamaŋ baa Diiloŋ-dūŋ-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umaŋ duɔ u ka nu, u nu!»

* 3:1 Diiloŋ-Yaleiŋa niehāi: Da ba cira Diiloŋ-Yaleiŋa niehāi, ku saa ce ŋaa Yaleiŋa niehāi dii baa Diiloŋo-i, ŋga ba taara ba pigāaŋ wuɔ u *Yalle dii terni-na hiere aa di suɔ weima-i hiere. † 3:3 Nieŋ Matie sebe-i-na 24.43-44; Like sebe-i-na 12.39-40; Tes. dīɛ. 5.2; Pier hāa. 3.10. ‡ 3:5 Cicēlmaŋ-sebe: Diiloŋ-dūŋ-baamba yireiŋaŋ nyegāaŋ sebe maŋ nuɔ-i ba gbē u yaa-i. Ba yaa daa cicēlma maŋ sa tīeŋ dede-i. Nieŋ Filip. 4.3. § 3:5 Nieŋ Matie sebe-i-na 10.32 baa Like sebe-i-na 12.8.

Yalle mañ kãa Filadelfi Diilon-*dũñ*-baamba wulaa

⁷ «Nyegẽñ sebe ñ wañ baa **dõrõpõuõrbilõõ* mañ nieyañ Filadelfi Diilon-*dũñ*-baamba-i wuõ: «Diilon-nolõõ mañ cãlmuõ sã yuõ, Ninsontieño-i, **Davidi* dielen yey baa umañ, umañ duõ hãl *dũngu*-i molo sie gbãa bĩñ-ku, aa duõ bĩñ-ku molo sie gbãa hãl-ku, u ciera wuõ: ⁸ Mi suõ na maacemma-i. Mi suyaa mie *fõngũ* si dii-*nei*, ñga na nuõ mi nuñgu-i aa na saa *cĩna*-mie. Terieñgu fangu-na, mi puurii *dumelle* hã-na, molo sie gbãa suu *dumelle* fande-i. ⁹ Nieñ, *Sitãnitaamba* mañ karaañ coima-i wuõ bafamba **Yuifubaa*, miñ ka ce kumañ bei ku yaa daaku: Mi ka guor-ba ba ta ba *dũuna* ba jaalna. Ba ka suõ ku yaa nuõ-i wuõ na maama *dõlnu*-mie.*
¹⁰ Nañ nuõ mi nuñgu-i aa vaa na *fere*, yaahuolo mañ ka jo ji sagalla nuõmba-i hiere miwaanõ-na, muõ mi ka bi *kãyã* namaañõ-i yaahuolo daayo-na. ¹¹ Mi jomma saa maa; a ce dumaañõ-na nañ hii fuonju mañ, gbãañ molo baa ji bir baa u huonju a ce unaa hũu u maacemma sullu-i.

¹² «*Da* ku saa yar umañ, mi ka ce-yo *tibibuõ* Diilonõõ dubuõ-i-na, u waa *kusuõñ-nu'i* kudẽi. Mi ka nyegẽñ Diilonõõ yerre-i baa mi *yefelẽlle*-i yuõ. Aa bi nyegẽñ Diilonõõ nelle yerre-i yuõ.† Diilonõõ nelle yaa *Yerusalemufelẽñõ* mañ uñ saañ-yo u hel *dõrõ*-i-na tuõ hiire u jo.»

¹³ «**Diilon-Yallen* wañ mamañ baa Diilon-*dũñ*-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umañ duõ u ka nu, u nu!»

Yalle mañ kãa Lawodise Diilon-*dũñ*-baamba wulaa

¹⁴ «Nyegẽñ sebe ñ wañ baa **dõrõpõuõrbilõõ* mañ nieyañ Lawodise Diilon-*dũñ*-baamba-i wuõ: «Bañ bĩñ

* 3:9 Nieñ Isayi sebe-i-na (Ésaie) 49.23; 60.14. † 3:12 Nieñ Isayi sebe-i-na (Ésaie) 62.2.

umarj «Ninsorjo-i», umarj sa ciej huhurma baa Diilonj-nelma-i, Diilonj uŋ cie umarj hiel bĩmbĩnni-i hiere, u ciera wuɔ: ¹⁵ Mi suɔ na maacemma-i. Na saa huol, na saa bi fẽ. Naa naa gbẽ na par ma diei! ¹⁶ Narj yeŋ hɔlma-na, na saa huol, na saa bi fẽ, mi ka ture-nei taaluj temma. ¹⁷ Da na ce na ta na piiye wuɔ namaa waarj namaa, wuɔ bĩmbĩnni-i hiere nii dii baa namaa. A ne da na saa suɔ wuɔ namei sũntaarj namaarjo-i, namei kuorj hujarre, namei nawalaarj namaarjo-i, namei yirii, namei tãmporni. ¹⁸ Terienju fanju-na, mi ka dii nelma na tũnni-na: Da na ta na taara na ce waarj namaa kelkel, juorj na ji sãa sẽne kerre-i mi wulaa, baa bĩmbĩpielni, na ta na dii na cĩnnu na kũɔma-i, ku yaa senserre sie ta di da-na, aa na sãa yufienj-tĩngu na ta na dii na yufienja-na a ka buɔ na ta na da baa-ya. ¹⁹ Muɔ miŋ dɔl bamarj hiere, umarj duɔ cãl, mi nuola-yuɔ, mi dii-yo hũmelle-na.† Terienju fanju-na, gbãarj kpelle na nanna na cilɔbabaarjo-i. ²⁰ Na saa da, muɔmei yieraaya daami dumelle yaarja-na ta mi bĩ, umarj duɔ nu aa sie mi suur, i ka wuɔ niwuoni-i baa i-naa.

²¹ « «Kuj'a ku saa yar muorjo-i aa mi kã ka tĩena baa mi To-i u fõŋgũ-i-na dumaa, da ku saa yar umarj, mi ka ce kutierjo jo ji tĩena baa muorjo-i dumei mi fõŋgũ-i-na.»

²² «*Diilonj-Yallej warj mamarj baa Diilonj-dũrj-baamba-i, ma yaa mafamma-i. Umarj duɔ u ka nu, u nul!»

4

Bay tuɔlnuj Diilonjo-i dumaa dɔrɔ-i-na

¹ Kufanju huorju-na, mie mi tiraa ne a da dumelle nande puurii dɔrɔ-i-na. Miŋ ŋa naa nu molorjo marj piiye

† 3:19 Bĩncuorj-nelmarj-sebe (Proverbs) 3.12; Ebire 12.6.

baa-mi, umaŋ yalle-i waa ŋaa ba bu yerre, wuo gbē-mi wuo: «Nyugūŋ ŋ jo bande mi ji pigāaŋ-ni mamaŋ juoŋ bisīnuo-i-na.»

² Terduoŋgu fangu-na, *Diiloŋ-Yalle sire-mie. Mie mi ne da mi fere doro. Aa da fōŋgōtaaŋ-teterre nande-i baa moloŋo di doro. ³ Kutieŋo taa u caa ŋaa jape-tāmpēlle, u caa ŋaa sarduoni-tāmpēlle. Diiloŋ-poruoŋgu naa cīlā teter daade-i. Ku taa ku caa ŋaa emerodi-tāmpēlle*.

⁴ Titieŋ† komorre baa a naa waa cīlā fōŋgōtaaŋ-teter daade-i. Bīncuamba komorre baa ba naa-i waa tīena-yei aa dii bīmbīpielni baa sēne-nyantuolbaa ba yunni-na.

⁵ Teterre maŋ waa hōlma-na, di taa di nyiesīŋ aa ta di naar ŋaa diiloŋo, di taa di bi ce ijieni. Fitīmbaa niehāi naa celieŋ jīna di yaanga-na. Fitīmbaa daaba yaa Diiloŋ-Yaleiŋa niehāi-waana-i. ⁶ Fōŋgōtaaŋ-teterre yaanga-na, ku waa ŋaa hūmma, da kilekilekile. Da ŋ yiera, ŋ ta ŋ da ŋ yalle-i. Bimuamba namba naa dii-de huoŋga. Ba waa ba naa. Yufieŋa-i naa gbuo ba yammu-i baa ba honni-i hiere. ⁷ Dīelā-wuoŋo waa ŋaa jara, hāalīŋ-wuoŋo waa ŋaa balyungu, sieliŋ-wuoŋo yaanga waa ŋaa nelbilōŋ-yaanga aa Naaliŋ-wuoŋo waa ŋaa kuocuro duo tuo yuul uŋ yeŋ dumaa.‡ ⁸ Bimuoŋ daaba waa baa būncemmu niede-niediei. Ba kūoma naa gbuo hiere baa yufieŋa ka hel baa ba būncemmu cicaara-i hiere. Bāaŋgu-i baa isuŋgu-i ba bi hāl neini yaa-i. Ba taa ba hāl wuo:

«U faa, u faa, u faa,

Itieŋo-i Diiloŋo-i Weimantieŋo

maŋ naa waa, u yaa dii, u yaa ka waa;

* 4:3 Tāmpēlle nande-i baŋ bīŋ-deŋ dumaango-na, ba ce niibilenni baa-de. † 4:4 Titieŋ daaya bi waa fōŋgōtaaŋ-titieŋa; ku kaalaaya girekimma-na. ‡ 4:7 Nieŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 1.5-10,22; 10.14.

u faa kelkel.»[§]

⁹ Da ba ta ba hãl ba tuɔlnu fõngõsĩnniŋ-tetterre Tieŋo-i, umaŋ dii gbula u sa ji kã terieŋgu-i, da ba ta ba hãl ba tuɔlnu-yuɔ, ba ta ba gbeliẽŋ-yo aa ta ba jaal-o. ¹⁰ Da ba ta ba ce kufanŋu-i, bĩncuɔmba komorre baa ba naa-baan daaba sire dũuna jaal umaŋ dii gbula aa u sa ji kã terieŋgu-i. Da ba'a ba ce mafamma-i, ba hiel ba nyantuolbaa-ba-i jĩna u yaanŋa-na aa cira:

¹¹ «Diilonŋ nuɔ, Itieŋ nuɔ,
tuɔlnumma saaya-nie,
gbeliẽma saaya-nie,
jaaluŋgu saaya-nie,
himma saaya-nie
wuɔ nuɔnei hielaa bĩmbĩnni maŋ dii hierẽ.
Bĩmbĩnni maŋ dii hierẽ
ni hilaa naŋ helma
aa tĩẽ naŋ tĩema.»

5

Hai ka gbãa puur sebe-i?

¹ Mie mi ne da umaŋ tĩenaana fõngõtaanŋ-tetterre-na u bilaaya sebe naŋo u nadienŋa-na. Sebe faŋo-i baa naa nyegẽŋ u yaanŋa-na baa u huonŋu-na hierẽ aa pĩŋ-yo ŋaa figĩiŋgu aa nyaar-o sɔmma niehãi aa dãnya-mei. ² Aa da *dɔrɔpɔuɔrbilonŋ*^{*} naŋo piiye da gbagaga wuɔ: «Hai moloŋo-i ka gbãa yer dãnyɔbaa daaba-i halanŋ-ba aa puur sebe-i?» ³ Molo saa da! Molo saa da dɔrɔ-i-na, molo saa da hiẽma-na, molo saa bi da kuonŋ-nelle-na duɔ puur sebe-i a ne u huɔya-maama-i. ⁴ Moloŋ uŋ'a u saa da dumaanŋo-na, mie pãŋ ta mi kaal higohigo! ⁵ Bĩncuɔŋ daaba-i, unaŋo

[§] 4:8 Niẽŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 6.2-3. * 5:2 Girɛkimma-na ba pigãanŋ *dɔrɔpɔuɔrbilonŋ daayo sĩnni-i wuɔ u waa baa fõŋgũɔ ŋaa maŋ waanŋ dumaa 10.1.

gbẽ-mi wuɔ: «Budii; baa kaal! Ne, jara maŋ hilaa *Yuda-baamba-na†, u yaraa u bigaarãamba-i. *Davidi hãayẽlŋo yaraa. U ka gbãa yer dãnyɔbaa daaba-i aa puur seɛ-i.»

⁶ Miɛ mi ne da *Tũmbiloŋo naŋo yieraaya fõŋgõtaañ-teterre caañgu-na bimuɔmba naa-baan daaba hɔlma-na, bĩncuɔmba yaañga-na. U taa u ne ŋaa ba cãa u nuoŋ-nu. U waa baa yiɛŋa niehãi baa yufieŋa niehãi. Yufieŋ daaya yaa Diiloŋ-Yaleiŋa niehãi-waañ-a-i‡. U saañ a yaa-i terni-na hiere hĩema-na.

⁷ Tũmbiloŋ wuɔ pie umaŋ tĩenaana fõŋgõtaañ-teterre-na a hũu seɛ-i u nadiɛŋga-na. ⁸ Bimuɔmba naa-baan daaba-i baa bĩncuɔmba komorre baa ba naa-baan daa baa pãŋ sire dũuna Tũmbiloŋo yaañga-na. Ba waa baa koncoyieŋa ba yunniŋ hiere baa sɛne-biremму. Bireŋ daamu naa yu baa wusũnaŋo. Wusũnaŋ daayo yaa pigãañ Diiloŋ-baamba cacãrãŋgu-i. ⁹ Ba taa ba hãl nalãfeliɛŋgu wuɔ:

«Baŋ kuɔ-ni,

ŋ cie ŋ tãmma-i a sãa nuɔmba yunni-i terni-na hiere,

baa dũnni-na hiere,

baa nelmambaa-ba-na hiere,

baa nilieŋa-na hiere

a hã Diiloŋo-i.

Nuɔnei gbãa bie seɛ-i a yer dãnyɔbaa-ba-i aa puur-o.

¹⁰ Niŋ sãa bamaŋ,

ŋ cie-ba Diiloŋ-nelleŋ-baamba

aa ce-ba jigãntaamba

ba ta ba cãa Diiloŋo.

Ba ka waa hĩema yuŋ-nu.»

† 5:5 Jara maŋ hilaa Yuda-baamba-na: Niɛŋ Miwaaŋo jĩnam-maŋ-seɛ-i-na (Genèse) 49.9. ‡ 5:6 Diiloŋ-Yaleiŋa niehãi: Niɛŋ 3.1 baa naaruɔ-i cicaara-i-na.

¹¹ Miε mi tiraa ne, a da dɔrɔpɔwɔrbiemba-i ɲaa sĩamba!
Ba waa ɲaa nyeiɲo; molo sie gbãa kãɲ-ba. Ba waa kalla
bimuɔɲ daaba-i baa bĩncuɔɲ daaba-i baa fĩngɔtaɲ-teter
daade-i hiere.[§] ¹² Ba taa ba hãl kabakaba wuɔ:

«Baɲ cãa Tũmbiloɲo maɲ nuoɲ-nu'i,
himmã saaya-yuɔ, weisĩnni saaya-yuɔ,
nelnulle saaya-yuɔ, fĩngũɔ saaya-yuɔ,
bɔbɔima saaya-yuɔ, gbeliεma saaya-yuɔ,
tuɔlnumma saaya-yuɔ!»

¹³ Diiloɲ uɲ hielaa bĩmbĩnni maɲ hiere, nimaɲ dɔrɔ-i-
na, baa nimaɲ hĩεma-na, baa nimaɲ kuoɲ-nelle-na a naara
nimaɲ hũmma-na, bĩmbĩnni-i hiere miwaaɲo-na, miε nu
ni hãl wuɔ:

«Umaɲ tĩεnaana fĩngɔtaɲ-teterre-na,
fuɔ baa Tũmbiloɲo-i,
tuɔlnumma saaya ba yaa-i,
bɔbɔima saaya ba yaa-i, gbeliεma saaya ba yaa-i,
fĩngũɔ saaya ba yaa-i hɔnni maɲ joɲ!»

¹⁴ Bimuɔmba naa-baaɲ daa baa sie wuɔ: «Ma ciε.» Aa
bĩncuɔɲ daa baa dũuna jaal-ba.

6

Dãnyɔbaa-ba yerma-i

¹ Ku huoɲgu-na, mi da *Tũmbiloɲo yiraa
dãnyɔdĩelãɲo-i. Bimuɔmba naa-baaɲ daaba-i miε nu
unaɲo piiye da gbagaga ɲaa diiloɲo-i naaraa wuɔ: «Jo
bandel!» ² Miε mi ne da sũmpilaɲo naɲo hilaa. Umaɲ waa
u dɔrɔ-i-na tãaɲgu waa u naɲga-na. Uɲ juɔ, baa hã-yo
nyantuoluo wuɔ u yaraa cor; wuɔ ta duɔ ka tiraa yar u
bigãarãamba-i.

§ 5:11 Niεɲ Daniel seβε-i-na (Daniel) 7.10.

³ Tũmbiloŋ uŋ juo yer hãalĩŋ-dãnyuo-i, miε nu hãalĩŋ-bimoloŋo ciεra wuo: «Jo bande!» ⁴ Sũŋo naŋo tiraa hel, fuo waa dãa ŋaa tãmma. Uŋ juo, umaŋ waa u doro-i-na, baa hã-yo ku fõŋgũo-i u duo tuo dii berru terni-na hiere hĩεma-na, a ce nuomba ta ba hel ba ko ba-naa. Ba hãa ufaŋo-i jigãporuouŋgu.

⁵ Tũmbiloŋ uŋ juo yer sieliŋ-dãnyuo-i, miε nu sieliŋ-bimoloŋo ciεra wuo: «Jo bande!» Miε mi ne da sũŋo naŋo hilaa da kirkirkir. Umaŋ waa u doro-i-na, kilo waa u naŋga-na.* ⁶ Miε nu ŋaa molo piiye bimuoomba naabaŋ daaba hõlma-na wuo: «Yuure dĩmma sullu-i. Ɔ ce yinduouŋ-maacemmaŋ-sullu gbãa sãa mahĩbieŋa-i kilo diei yoŋ aa da kuo jijaŋa-i, kilobaa-ba siεi. Namma-i baa duvẽŋo-i baa yuure nifanni sullu-i.»

⁷ Tũmbiloŋ uŋ juo yer naaliŋ-dãnyuo-i, miε nu naaliŋ-bimoloŋo ciεra wuo: «Jo bande!» ⁸ Miε mi ne da sũŋo naŋo hilaa, u waa puguu. Umaŋ waa u doro-i-na, ba taa ba bĩ-yo Kuliŋgu, aa u saatieŋo-i ba taa ba bĩ-yo «Kuoŋ-nelle». Baŋ juo, baa hã-ba fõŋgũo-i wuo ba ko nelbiliemba namba. Da ba calnu nelbiliemba-i sõmma naa-i, ba hã-ba fõŋgũo-i sõmma diei nuo wuo ba ce berru ko banamba, aa ce nyulmu ko banamba, aa ce jarma ko banamba, aa ce bĩmbabalmba ko banamba.

⁹ Tũmbiloŋ uŋ juo yer diiluŋ-dãnyuo-i, baŋ kuo bamaŋ Diiloŋ-nelma maama-na, miε da ba yaleiŋa-i mumbuolmuŋ-terieŋgu cicaara-i-na ¹⁰ a piiye da gbagaga wuo: «Yuntieŋ nuo, nuoni maŋ faa aa tiraa ta Ɔ waŋ ninsoŋo-i; bamaŋ kuo mieŋo-i, Ɔ cie bige-i aa da Ɔ yuuba? Ɔ cie bige-i aa da Ɔ suu ku sõlaŋgu-i nelbiliemba-na?» ¹¹ Baa hã-ba joŋgorpielmba hiere ba yunniŋ, ba dii. Aa naa waŋ baa-ba wuo ba fẽ ba hõmmu-i cõlle, kere baŋ

* ^{6:5} Niεŋ Sakari seβε-i-na (Zacharie) 1.8; 6.1-8.

taaraŋ nuŋgu maŋ ku saa yu yogo. Baŋ taa aa yaŋ ba natobimba maŋ, baŋ taa aa yaŋ ba namaacemiembra maŋ Diiloŋ-suoŋgu-na, ba ka bi ko-ba bafamba temma-i. Ba'i ka jo ji yuliiye-bei.

¹² Ku huoŋgu-na, mi da Tũmbiloŋo yiraa dãnyuo maŋ niediei-wuoŋo-i. Uŋ yiraa-yo terieŋgu maŋ nuo-i, hĩema gbuu sagalla da dei! Bãaŋ-yufel die bir kau ŋaa kompa-bieŋga, ceĩŋo bir ŋaa tãmma da dãa! ¹³ Mœŋa par diire hiere hĩema-na ŋaa fafalmuŋ hũl kpaani dumaa nanna. ¹⁴ Doro wuo piŋ halaŋ ŋaa ba piẽŋ figĩiŋgu. Tãnni-i baa dãmmanuoraŋguŋ cĩlãayã nilieŋa maŋ hiere nie halaŋ ni terni-na hiere.† ¹⁵ Nuomba-i hiere baa gbar ka fuo tãnniŋ: Yuntaamba-i, nelbõmbõmbaa-ba-i, sorosi ba yuntaamba-i, waamba-i, fõŋgõtaamba-i, baa nuomba namba-i hiere, koraamba-i baa nebimba-i hiere, baa gbar ka fuo tãnfonniŋ! ¹⁶ Aa naa ta ba waŋ baa tãnni-i wuo: «Ciĩŋ na haa-yie na fuo-ye, umaŋ tiẽnaana fõŋgõtaaŋ-teterre-na u baa da i yufelle aa Tũmbiloŋo baa bi da-ye gãŋ baa-ye.‡ ¹⁷ Baŋ ka pigãaŋ ba jãyãmma-i yiĩŋgu maŋ nuo-i ku hii. Hai ka gbãa kor?»§

7

Dorþoþuorbiloŋo haa dãnyuo Diiloŋ-cãarãamba-na

¹ Kufaŋgu huoŋgu-na, mie da *dorþoþuorbiembra naa calaanu yiera hĩema-na a suu fafalmu-i terni-na hiere wuo mu baa jo hĩema-na, mu baa sagalla hũmma-i, mu baa bi sagalla tibiĩŋgu diei. ² Diiloŋo hãa ba yaa-i fõŋgũo-i ba da ba guola hĩema-i baa hũmma-i. Mie mi ne tiraa

† 6:14 Niẽŋ Isayi (Ésaïe) 13.10-13; 34.4; Esekiel (Ézéchiel) 32.7-8; Amosi (Amos) 8.9 baa Yowel (Joël) 2.10; 3.3-4.

‡ 6:16 Niẽŋ Ose sebe-i-na (Osée) 10.8 baa Like sebe-i-na 23.30. § 6:17 Niẽŋ Yowel sebe-i-na (Joël) 2.11 baa Sofoni sebe-i-na (Sophonie) 2.2-3.

da dōrpōpuorbiloŋo naŋo hilaā bāpagūŋgu-na tuo jo. Cicēlmantiej uŋ haa u dānyuo-i baa kumaŋ, ku waa u naŋga-na. Uŋ juo hi, wuo pīye da gbagaga baa ba naa-baaŋ daaba-i wuo: ³ «Baa na hi na guola hīema-i, baa hūmma-i, baa tibinni-i! Yaaŋ i haa dānyo-baa Diiloŋ-cāarāamba yammu-na igēna.»^{*} ⁴ Baŋ juo haa-bei tī, baa bī ba nuŋgu-i baa-mi: Ba waa nuomba neifieŋ-komuoŋa siei baa cīncieluo neifieŋa hāi *Isirahel-dūnni cīncieluo baa ni hāi baamba-na hiere.

⁵ Ba hōlma-na, *Yuda baamba waa neifieŋ-niediei,

Urubē baamba-i neifieŋ-niediei,

Gadi baamba-i neifieŋ-niediei,

⁶ Aser baamba-i neifieŋ-niediei,

Nefutali baamba-i neifieŋ-niediei,

Manase baamba-i neifieŋ-niediei,

⁷ Siminyo baamba-i neifieŋ-niediei,

*Levi baamba-i neifieŋ-niediei,

Isakaar baamba-i neifieŋ-niediei,

⁸ Sabulō baamba-i neifieŋ-niediei,

Yosefu baamba-i neifieŋ-niediei,

*Bensaamiē baamba-i neifieŋ-niediei.

Nelpūŋgu maŋ kuraā

⁹ Kufaŋgu huonŋu-na, miē mi tiraa ne, a da nelpūŋgu naŋ temma molo sie gbāa kāŋ-ba. Baa naa hel terni-na hiere, dūnni-na hiere, nilēiŋa-na hiere baa nelmambaa-ba-na hiere a jo ji yiera fōŋgōtaaŋ-teterre yaanŋa-na *Tūmbiloŋo yaanŋa-na. Ba waa hiere baa joŋgorpielmba baa nampurni† ba nammu-na. ¹⁰ Ba taa ba pīye da gbagaga wuo:

* 7:3 Niēŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 9.4-6. † 7:9 Ba taa ba jārā yuntaamba-i baa nampurni yaa ba nammu-na. Niēŋ Nsāa sebe-i-na 12.13.

«Umarj tīenaana fōṅgōṭaarj-tetterre-na, Diilonoj yaa-i.
Fuo baa Tūmbilonoj-i ba'i kuraa-ye.»

¹¹ *Dōrpōpuərbiemba-i hiere baa dii fōṅgōṭaarj-tetterre-i huōṅga baa bīncuōmba-i a naara bimuōmba naa-baarj daaba-i. Barj diyaa-ba huōṅga dumaarjō-na, baa dūuna hiere tetterre yaarjga-na a jaal Diilonoj-i. ¹² Ba taa ba piye wuo:

«Ninsoṅo!

Tuolnumma saaya Diilonoj-i, gbēliema saaya-yuo,
nelnulle saaya-yuo, jaaluṅgu saaya-yuo, bōbōima saaya-yuo,

himma saaya-yuo, fōṅgūo bi saaya-yuo hōnni marj joṅ!
Ma ciē.»

¹³ Bīncuōṅ daaba-na, unarjō yuu-mi wuo: «Bamarj diyaa joṅgorpielmba-i daaba-i, ṅ suyaa-ba wei? ṅ suyaa barj hilaa kusuōṅ-nu wei?»

¹⁴ Mi gbē-yo miē: «Yuntie, mi daa-ba hie ta mi suo-ba? Jande ṅ sa pigāarj-mi ba sīnni-i wei?»

Wuo cira: «Bamarj hilaa yaahuolbabalarjō-na, ba yaa-i. Ba saaraa ba joṅgorbaa-ba-i Tūmbilonoj tāmna-na ba pusūṅ. ¹⁵ Ku'i ciē ṅ da ba yieraaya Diilonoj-tetterre yaarjga-na aa ta ba jaal-o bāarjgu-i baa isuōṅgu-i u dubuo-i-na. Umarj tīenaana tetterre-na u ka tuo neya-bei. ¹⁶⁻¹⁷ Aa Tūmbilonoj-i fōṅgōṭaarj-tetterre-na, u'i ka waa ba āncīnarjō-i. U ka ceṅ-ba kā baa-ba cicēlmarj-hūnfoerjā-na.

Nyulmu sa ji tiraa bel-ba,
hūṅkuōsīnni sa ji tiraa ko-ba,
bāarjgu sa ji tiraa ye-ba,
babāarjgu sa ji tiraa mulīerj ba kūōma-i.

Aa Diilo fuo ferē yaa ka hur ba nyinyolma-i hiere.»[‡]

[‡] 7:16-17 Niēṅ Isayī sebē-i-na (Ésaïe) 25.8; 49.10 baa Esekīel sebē-i-na (Ézéchiel) 34.23.

8

*Dãnyu*o maŋ niehã-i-wuoŋo yerma-i

¹ *Tũmbiloŋ uŋ juo yer dãnyu^o maŋ niehã-i-wuoŋo-i, ku^o ce da sensenseŋ d^or^o-i-na ler boluoŋ temma.

² *D^or^op^opu^orbiemba namba dii niehã Diiloŋo caaŋgu-na u tu^o pu^or. Mi^e mi ne da ba hãa-ba yieŋa niehã ba yunniŋ.

³ D^or^op^opu^orbiloŋo naŋo jo ji yiera mumbuolmuŋ-terieŋgu caaŋgu-na baa s^ene-bitiele u naŋga-na. Bitiel daade-i ba ci^e-de ta ba dii wusũnaŋo die. Uŋ juo ji yiera dumaŋo-na, baa hã-yo wusũnaŋo-i da bãmbãale wu^o u pã-yo mumbuolmuŋ-terieŋgu-na a hã Diiloŋo-i baa Diiloŋ-baamba cacãrãŋgu-i fõŋgõtaŋ-teterre yaŋga-na. Mumbuolmuŋ-terieŋ daaku waa s^ene-kũŋgu. ⁴ Baŋ hãa-yo wusũnaŋo-i, wu^o dii-yo bitiele-na, wu^o wur kã Diiloŋo-na baa Diiloŋ-baamba cacãrãŋgu-i.

⁵ Ku huoŋgu-na, d^or^op^opu^orbiloŋ wu^o gbãl dãamu mumbuolmuŋ-terieŋgu-na a yu bitiele-i aa fara nanna-die hĩema-na. Diiloŋ wu^o pãŋ doŋ tu^o nyiesĩŋ aa tu^o naar, terni-i hiere ijieni aa hĩema sagalla.

Yieŋa hii bumma

⁶ Hĩemaŋ sagalaaya dumaŋo-na, *d^or^op^opu^orbiemba niehã maŋ baŋ hãa-ba yieŋa-i, baa tigiŋ da ba bu-ya.

⁷ Dĩelã-wuoŋo bu u yerre-i. Uŋ buu-de terieŋgu maŋ nu^o-i, diiloŋ-tãlĩŋa naŋ aa kũnna hĩema-na, aa gu^olaa baa dãamu baa tãmma. Hĩema yieŋgu diei ku^o caa baa ku tibinni-i ka hel baa hĩebĩnaŋgu-i hiere. Yieŋgu maŋ caa, da ba calnu hĩema-i s^om^oma siei, kuu dii ŋaa s^om^oma diei caa.

⁸ Hãalĩŋ-wuoŋo bu u diele-i. Baa naŋ kulaŋgu naŋgu dii-ku dãmmaŋ-nuoraŋgu-na. Ku waa ŋaa tãnuŋgu ta ku caa. Nuoraŋgu yieŋgu diei bir tãmma hiere. Da ba calnu-ku^o s^om^oma siei, kuu dii ŋaa s^om^oma diei birii tãmma-i. ⁹ Ku

bĩmbaŋ baa ku hiere aa baatombaa-ba maŋ waa hõlma famma-na baa bi bĩena hiere.

¹⁰ Sieliŋ-wuoŋo bu u yerre-i. Mœkãŋkarre nande hel dõrõ-i-na ta di caa dãamu di jo; jo ji suur nuoranni-na baa hũnfõnni-na. Da ba calnu-nie sõmma siei, kuu dii ŋaa di suurii sõmma diei nuõ. ¹¹ Ba taa ba bĩ mœle falle-i «Gbagamma». Diŋ suurii hũmma maŋ nuõ-i, maa bir hiere da gbagaga. Maŋ cie gbagaga dumaŋo-na, nuõmba maŋ nyuõŋ-ma ba fõŋgũõ baa ku.

¹² Naaliŋ-wuoŋo bu u diele-i. Bãaŋ-yufelle yieŋgu diei kuõ pãŋ ku, ceĩŋo-i maaduõma, mœŋa naŋ aa balla, a ce cecerma parra. Da ba calnu bãanyufelle-i baa ceĩŋo-i sõmma siei, kuu dii ŋaa sõmma da-ma-diei naa kuu-nie. Aa calnu mœŋa-i sõmma bi siei, sõmma diei naa baala-yei. A ce dumaŋo-na bãaŋgu saa ta ku ye dumaa aa ceĩŋo saa tuõ muora dumaa.

¹³ Mie mi tiraa ne a da kuõcurõ naŋo biŋ dii fẽnfẽlle-na aa tuõ kaasĩŋ wuõ: «Gberẽ o gberẽ! Gberẽ o gberẽ! Dõrõpuõrbiemba maŋ tĩyãa ba siei-baamba-i, da ba bu ba yieŋa-i sũlma haraa nelbiliemba-na!»

9

¹ *Dõrõpuõrbiloŋo maŋ diiluŋ-wuoŋo bu u yerre-i. Mie da mœle nande diiriye hiẽma-na. Diŋ diiriye dumaŋo-na, baa hã-de fobabalaŋgu diele-i. ² Die puur fobabalaŋgu-i. Nyaasĩbalanni naŋ temma ta ni hel da kirkikir, a ce terieŋgu pãŋ bir ce da kullu hiere.

³ Dũŋgbermba naŋ temma hel nyaasĩŋ daani-na a gbuo hiẽma-i hiere. Baa naa ce ba ta ba ce ŋaa namelmba.

⁴ Baa gbẽ-ba wuõ ba baa yieya hiẽŋgu-i, baa ðimma-i, baa tibinni-i, ŋga Diiloŋ-dãnyuõ uŋ'a u sĩ bamaŋ yammuŋ, kerẽ ba ta ba yii baa ba yaa-i yoŋ. ⁵ Ba saa cira ba ko-ba, ba'a ba huol ba yammu-i caamba ndii. Namieŋ duõ doŋ-ni kuŋ jaŋ-niŋ dumaa, bafamba ka haa jamma famma temma

yaa kutaamba-na. ⁶ Caamba ndii daayo-na, nuõmba ka ta ba taara kuliingu-i nga ba sie da-ku. Ba ka mul dãamu taara-kuõ, nga moloŋ yufelle sie gbãa haa-kuõ.

⁷ Dũngberŋ daaba taa ba niya berru domma-i nga bercesũnaamba. Ninanni nanni waa ba yunni-na nga s̃ẽne-nyantuolbaa, aa ba yammu waa nga nelbilieŋ-yammu. ⁸ Ba yukuõsĩnni waa p̃õmp̃õr nga caaŋ-niini aa ba nyieni-i nga jar-nyieni. ⁹ Ba pãmpĩnammu waa nga ba diyaa kollaŋ-jongorbaa-ba'i muõ, aa da ba ta ba yuul, ba bũncemmu ta mu du nga sũŋ-wotorbaa-baŋ duŋ dumaa berruŋ-hũmelle-na.* ¹⁰ Pelni waa baa-ba baa tureiŋa nga namelmba. Ba ka ce nuõmba-i sũlma baa tureiŋa faŋa yaa-i caamba ndii daayo hõlma-na. ¹¹ Fobabalaŋgu dielieŋ yeŋ baa dõrpõpuõrbiloŋo† maŋ, u yaa dii ba yuŋgu-na. Ba bĩ-yo ebiremma-na «Abadõ», girekimma-na «Apolinyõ» ku yuŋgu yaa wuõ Guõyõtieŋo.

¹² Yaahuol-dielãŋo curaa. Ba hãi tiyãa.

¹³ Dõrpõpuõrbiloŋo maŋ niediei-wuoŋ wuõ bu u yerre-i. Mie nu molo piiye s̃ẽne-mumbuolmuŋ-teriengu kotõnni naa-i-na, Diiloŋo yaaŋga-na. ¹⁴ Kutieŋo taa u piiye baa dõrpõpuõrbiloŋo maŋ niediei-wuoŋo yaa wuõ: «Ba vaa dõrpõpuõrbiemba‡ namba jĩna Efurata§ caaŋgu-na, baa dii ba naa. Fir-ba ŋ nanna.» ¹⁵ Wuõ fir-ba nanna. Diiloŋo naa dii bel daade yaa-i, baa ceieŋ daayo yaa-i, baa yiieŋ daaku yaa-i, baa huõŋ daaku yaa-i, a hã dõrpõpuõrbiieŋ daaba-i ba da ba ko nelbiliemba-i parra-bei. Da ba calnu-bei sõmma siei, baŋ ka ko bamaŋ, ba ka waa sõmma diei.

* 9:9 Nieŋ Yowel sebe-i-na (Joël) 1.6; 2.4-5. † 9:11 Dõrpõpuõrbiloŋ daayo-i, ba yaa cĩinaana ba munyierammu-i. Nieŋ Yuda sebe-i-na 6. ‡ 9:14 Dõrpõpuõrbiemba daaba-i, ba yaa cĩinaana ba munyierammu-i. Nieŋ Yuda sebe-i-na 6. § 9:14 Efurata-i nuorabuõ naŋ yerre-i dumaŋo-na, ku kaalaaya girekimma-na.

¹⁶ Bercetaamba waa baa dørpøpuørbiery daaba-i. Ba waa baa sūnaamba. Baa bī ba nuᅅgu-i baa-mi. Ba waa nuõmba milnyõmbaa nuõsūõ. ¹⁷ Miᅅ daa sūnaamba-i damma maᅅ baa ba gbartaamba-i ku yaa daaku: Ba kølluᅅ-jøᅅgorbaa-ba waa dādāa ᅅaa dāamu, banamba kakau ᅅaa bula-hūmma, banamba boᅅjūmmu. Sūnaamba yunni waa ᅅaa jar ba yunni. Dāamu taa mu hel ba nunni-na, baa nyaasīnni, baa naarjūmmu. ¹⁸ Dāamu maᅅ taa mu hel ba nunni-na baa nyaasīnni-i a naara naarjūmmu-i, guõyo-bīmbīnni. Nelbiliemaᅅ calaanu søm̄ma siei-i, niε ko søm̄ma diei bei. ¹⁹ Sūnaaᅅ daaba himma waa ba nunniᅅ, baa ba pelniᅅ. Na saa da! Ba pelni waa ᅅaa jēnaamba. Yunni waa-niε, aa ba taa ba køsuõᅅ nelbiliema-i baa ni yaa-i.

²⁰ Guõyo-bīmbīnni siei niᅅ daaniᅅ'a ni saa ko bamaᅅ, ba saa nanna ba ciløbabalaᅅo-i; ba saa yaᅅ ba cufiᅅᅅa buolma-i. Ba buol *jīnabaa-ba-i dii, ba buol tīnni-i dii, a ne da ba yaa cie-ni ba fere. Ba cie ninanni baa sēne, ninanni baa wargbe, ninanni baa køvēllu, ninanni baa tāmpīᅅᅅa, ninanni baa daaᅅgu. Ni sa da, ni sa nu, ni sa bī wuõ. ²¹ Ba saa nanna ba nelkølle-i, baa ba isøm̄ma-i, baa ba biᅅwosīnni-i, baa ba cuoyuᅅgu-i.

10

Nsāa wuyaa sebeyelle-i

¹ Ku huõᅅgu-na, mi tiraa da *dørpøpuørbiløᅅo naᅅo hilaa dørø-i-na tuõ hiire u jo. U waa baa fõᅅᅅgūõ. Duherru naa dii-yo huõᅅga aa diiloᅅ-pøruõᅅgu waa u yudørø-i-na. U yaaᅅga taa ka caa ᅅaa bāaᅅgu, aa u gbeini-i ᅅaa dāamu. ² Sebeyelle nande waa u naᅅga-na, sebeyel daade naa puur. Uᅅ juõ hi, wuõ dii u nadiεgboluõᅅgu-i dām̄maᅅ-nuoraᅅgu-na aa jīna u nanyuõ-kūᅅgu-i bomborma-na. ³ Aa naa kaasīᅅ da gbagaga ᅅaa jara buure. Uᅅ kaasāᅅ, diiloᅅ wuõ naar da niehāi a sie-yo. ⁴ Uᅅ siyaa-yo baa

mamaŋ miε mi nyegẽŋ-ma jĩna, miε mi ne da molo niε piiye baa-mi dɔrɔ-i-na wuo: «Diiloŋ uŋ naaraa waŋ mamaŋ, baa yaŋ molo nu-ma; baa nyegẽŋ-ma.»

⁵ Dɔrpɔpuɔrbiloŋ daa wuo sire u nadienaŋga-i dɔrɔ-i-na ⁶⁻⁷ aa naa cira: «Ku hii! Dɔrpɔpuɔrbiloŋo maŋ tĩyãa niehãi-wuoŋo-i, duɔ doŋ tuɔ bu u yerre-i Diiloŋ uŋ ŋa naa waŋ u kusũŋgu maŋ baa u cãarãamba-i, uŋ ŋa naa waŋ u kusũŋgu maŋ baa u *pɔpuɔrbiemba-i, u ka ce-ku. Diiloŋo yaa mi siera. U yaa hielaa dɔrɔ-i baa hiεma-i, aa hiel dãmmaŋ-nuoraanŋu-i baa bĩmbĩnni-i hiere, uu dii gbula, u sa ji kã terienŋu.»

⁸ Umaŋ naa piiye baa-mi dɔrɔ-i-na u tiraa gbẽ-mi wuo: «Kã dɔrpɔpuɔrbiloŋo maŋ yieraaya a dii u gboluonŋu diei dãmmaŋ-nuoraanŋu-na, aa jĩna ku diei bomborma-na u wulaa, ŋ ka hũu sebeyelle maŋ puurii u naŋga-na.» ⁹ Mi piyaa kã ku yaa-i ka gbẽ dɔrpɔpuɔrbiloŋo-i miε u hã-mi sebe-i. U gbẽ-mi wuo mi hũu-yo mi wuo-yo. Da mi wuo-yo, u ka waa kpẽnne mi nuŋgu-na ŋaa sɔllu, ŋga u ka waa gbegege mi kusũŋgu-na. ¹⁰ Miε hũu sebe-i u wulaa a wuo-yo. U waa ŋaa sɔllu mi nuŋgu-na da kpẽnne, ŋga miŋ juɔ hiŋ-yo, u bir da gbegege mi kusũŋgu-na.*

¹¹ Ku huonŋu-na, baa gbẽ-mi wuo: «Diiloŋo taara u puɔr-ni baa nuɔmba bɔi maama, baa nileiŋa bɔi maama, baa fõŋgõtaamba bɔi maama, ŋ gbĩε ŋ ka tiraa waŋ-ma.»

11

Diilopɔpuɔrbiemba hãi maama

¹ Ku huonŋu-na, baa hã-mi gboruonŋu naŋgu, ba fi baa-ku; aa gbẽ-mi wuo: «Sire ŋ ka fi *Diilodubuɔ-i baa mumbuolmuŋ-terienŋu-i, aa ŋ kãŋ bamaŋ dii ta ba jaal

* ^{10:10} Niεŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 2.8, 3.1-3.

Diilono-i Diilodubuō-i-na. ² Baa ji cira ŋ fi gōŋgūōŋ-huōŋga-i, ba yaŋ-ka hā *niēraamba baa-ka. Ba ka sere Diilono nelle-i* caamba komuōŋa hāi baa ba hāi. ³ Kuu dii ŋaa yinni nuōsiba niediei komuōŋa siei. Mi ka puōr mi nuōmba hāi baa mi nelma-i ba ka ta ba waŋ-ma yinni fanni-na hiere. Kutaamba ka dii balaŋ-joŋgorbaa.»

⁴ Nuōmba hāi baŋ daaba dii hīēma Tieŋo† caŋ-nu. Baa dii ŋaa *Olivi-tibinni, baa dii ŋaa fitīmbaa.‡ ⁵ Umaŋ duō tuō taara u ce-ba kuujaŋgu, dāamu nammu hel ba nunni-na a kōsuōŋ kutieŋo-i. Ba bigāarāamba ka ku kuliŋgu faŋgu temma yaa-i. ⁶ Baŋ ka ta ba waŋ Diiloŋ-nelma-i bieŋa maŋ nuō-i hiere, ba gbāa bella diilono-i u sie dāa bieŋa faŋa-na. Ba gbāa bi ce hūmma bir tāmma hiere. Aa āmbabalma maŋ da ma dōlnu-bei, ba gbāa dii-ma miwaŋo-na huōŋgu maŋ dōlaanu-bei.

⁷ Ŋga da ba ji waŋ Diiloŋ-nelma-i tī, bīŋwobalŋo maŋ dii fobabalaŋgu-na, u ka hel kar berru-bei aa ko-ba. ⁸⁻⁹ Duō ko-ba, ba sie yaŋ ba fuure-bei; ba ka nanna-bei neller-huōŋga-na ponsanatigerre-na. Ba ka tīē terieŋgu-na a ce yinni siei baa boluōŋgu nuōmba ta ba jo ba ne-ba. Nuōmba ka hel terni-na hiere, baa nilēiŋa-na hiere, baa dūnni-na hiere, baa nelmambaa-ba-na hiere a ji ne-ba. Maŋ ka ce nelle maŋ nuō-i, nelle fande-i nebuō; ba gbuu Itieŋo-i kusuōŋ-nu'i ko-yo. Ba gbāa bī nelle falle-i Sodōmu§; ba gbāa bi bī-de Esipi di balaŋgu maama-na. ¹⁰ *Diilopōpuōrbiemba hāi-baŋ daaba kuliŋgu ka silaa dōlnu nelbiliemba-i ji cor. Ba mulāŋ nuōmba-i cor baa ba

* 11:2 Diilono nelle-i bande-i, ba gbē *Yerusalemu yaa-i. † 11:4 Hīēma Tieŋo yaa Diilono-i. ‡ 11:4 Niēŋ Sakari sebe-i-na (Zacharie) 4,3,11-14. § 11:8-9 Sodōmu: Niēŋ u kūŋgu-i Miwaŋo jīnammaŋ-sebe-i-na (Genèse) 18-19.

nelma-i; a ce dumaanjo-na, ba ka ce ponsaanju ma yerrenj aa hã ba-naa bĩmbĩnni ponsaanj daaku-na.

¹¹ Nja yinni siei baa boluonj daakunj juo cor, Diilonjo hul fafalmu dii ba memmu-na, ba sire. Bamanj taa ba ne-ba, korma fununj bel-ba. ¹² Diilopɔpuɔrbienj daaba nu molo piiye baa-ba da gbagaga dɔrɔ-i-na wuɔ: «Nyugãan na jo bandel!» Ba ta ta ba nyugũnj ku yaa nuɔ-i baa duherru, ba bigãarãamba ta ba ne ba ta ba kã. ¹³ Huonju fangu-na, hĩema gbuu sagalla. Manj sagalaaya dumaanjo-na, nelle muonu yienju diei. Da ba calnu-die sɔmma cĩncieluo-i, sɔmma diei-i muyaanu. Nuɔmba neifierja siei nuɔsiba ndii tĩe-manj. Bamanj tĩyãa ba saa ku, ba kũɔma ta ma nyenj. Ba ta ba piiye wuɔ: «Diilonjo-i bibienjo».

¹⁴ Hãalĩnj-yaahuolo curaa, nja ma saa tĩ; sieliñ-wuonjo jo dii.

Yerperiele buu

¹⁵ Ku huonju-na, *dɔrɔpuɔrbilɔnjo manj niehãi-wuonjo bu u yerre-i. Nuɔmba namba ta ba piiye dɔrɔ-i-na da gbagaga wuɔ:

«Miwaanjo yuntesĩnni-i fiefie-i-na ni cie Itienjo da-u-diei niini, fuɔ baa unj saanj *Konkortienjo manj.

Yuntesĩnj daani ka tĩe baa ba yaa-i ni sa ji tĩ dede.»

¹⁶ Nuonj daabanj piiye dumaanjo-na, bĩncuɔmba komorre baa ba naa manj tĩenaana Diilonjo caanju-na, ba sire dũuna hiere a jaal Diilonjo-i ¹⁷ aa cira:

«Itienj nuɔ, Diilonj nuɔ, Weimantienj nuɔ,
nii naa waa, aa nii dii.

Ninj hũyãa nelle-i a pigãan nj fõngõtesĩnni-i
i ce-ni kasi saa da-ni.

¹⁸ *Nieraamba taa ba gãnj baa-ni.

Nja fiefie-i-na nuɔnei ka gãnj baa-ba.

Nj ka pigãan-ba nj jãyãmma-i.

Bikuomba germa hii.

ŋ cãarãamba maŋ waŋ ŋ nelma-i, ba pãmmaŋ-huõngu hii,
 ka hel baa ŋ baamba maŋ kãaŋ-niŋ hiere,
 nelbõmbõmbaa-ba-i baa nyuõnyuõ-baamba-i hiere ba
 pãmmaŋ-huõngu hii.
 Bamaŋ bi guõlaayaŋ hĩema-i, ba kõsuõmaŋ-huõngu yaa hii
 daaku-i.»

¹⁹ Baŋ juõ piiye tĩ, *Diilodubuõ maŋ dõrõ-i-na wuõ puur,
 *tobisĩniŋ-kporuo wuõ carra dii u huõnga-na, diiloŋ wuõ
 doŋ tuõ nyiesĩŋ aa tuõ naar. Terni-i hiere ijieni. Hĩema
 sagalla, diiloŋo wuõ tuõ gbu u dãa baa tãmpẽlẽiŋa.

12

Gberẽ

¹ Ku huõngu-na, miẽ mi ne da gberẽ naŋ temma dõrõ-i-na: ciẽŋo naŋo. Uu naa dii bãanyufelle-i joŋgor temma, aa haa u gbeini-i cẽiŋo-na aa dii nyantuoluo baa mõẽŋa cĩncieluo baa a hãĩ yuõ. ² Kusũngu waa-yuõ a hi homma. Kuŋ bilaa-yo ta ku jaŋ-yo, wuõ tuõ kaasĩŋ.

³ Miẽ mi ne tiraa da gberẽ naŋo dõrõ-i-na: Jũŋo naŋo da dãa baa yunni niehãĩ baa yiẽŋa cĩncieluo! Nyantuolbaa-ba waa u yunni-na hiere. ⁴ U pelieŋgu pir mõẽŋa-i yiẽŋgu diei nanna hĩema-na. Da ba calnu mõẽŋa-i sõmma siei, u piriĩ sõmma diei nanna. Wuõ jo ji yiera ciẽŋ daayo caŋgu-na wuõ duõ bõrõ u hĩŋ bilõŋo-i. ⁵ Ciẽŋ wuõ bõrõ naacombiloŋo. Uŋ bi buõra, baa bie bilõŋo-i kã baa-yo ka jĩna-yuõ Diiloŋo caŋgu-na. U waa tĩena u fõŋgõtaŋ-teterre-na. Naacombiloŋ daayo yaa saaya u sire waa nilẽiŋa-i hiere a yuŋgu-na. U ka sire ce u fõŋgũõ-i baa kõlluŋ-bũõle. ⁶ Baŋ biyaa bilõŋo-i ta baa-yo, nyuŋ wuõ gbar suur hĩeŋ-nu. Diiloŋo naa tigiŋ terieŋgu naŋgu dii hĩeŋgu-na duõ ka fiẽ-yo yinni nuõsiba niediei komuõŋa siei.

⁷ Huõngu fanġu-na, berru nandu sire dõrõ-i-na. Misel-i* baa u napõpuõrbiemba yaa kãa ka suuye jũñ daayo-i baa u baamba-i. ⁸ Bañ daa ba-naa dumaanjo-na, baa yar jũño-i baa u baamba-i, a ce dumaanjo-na ba saa gbãa da ba tĩena dõrõ-i-na. ⁹ Ba sie-yo nanna hĩema-na. U yaa jĩebĩncõĩño-i. U yerre yaa *Sitãni, dinande yaa *Bigãarãño. U yaa tãalãañ nuõmba-i hĩema-na hiere. Ba sie-yo nanna baa u põpuõrbiemba-i hiere hĩema-na.†

¹⁰ Mie mi ne da molo piiye dõrõ-i-na da gbagaga wuõ:
«Fiefie fuõ, i kuraa.
I Diilonjo pigãañ u fõngõtesĩnni-i baa u nellentesĩnni-i.
Diilonj uñ saañ *Konkortienjo mañ,
fõngõtesĩnni dii u nañ-na.
Umañ taa u cãl i baamba-i bãañgu-i baa isuõngu-i Diilonjo
yaañga-na,
ba duõnya-yuõ dõrõ-i-na.

¹¹ Tũmbilojo tãmma-i
baa Diilonj-nelma mañ hilaa i baamba nunni-na,
ma yaa cie ba yar-o.
Ba hĩerã kuliĩngu-i ñaa ku sa jañ-ba.

¹² Terienġu fanġu-na, namaa namañ dii dõrõ-i-na hiere,
taa na nyẽ.
Ñga namaa namañ dii hĩema-na, baa hũmma-na, sũlma
haraa-nei!
Sitãni hiiriye kã na wulaa baa hõdulle,
u suyaa wuõ u yinni saa tĩe bõi.»

¹³ Jũñoj juõ'a u ne da u fere hĩema-na, wuõ sire cu
cehuonacienj daayo huõñ-nu. ¹⁴ Baa hã cienjo-i kuõcuro
bũncemmu hãi, u yuul ka diire dii *hĩenġu-na bañ tigiĩñ
terienġu mañ hã-yo u duõ ka tĩena ce bienja siei baa

* 12:7 Misel yaa *dõrõpõpuõrbiemba yuntienjo-i. Nieñ Yuda sebe-i-na 9. † 12:9 Nieñ Miwaanjo jĩnammañ-sebe-i-na (Genèse) 3.1 baa Like sebe-i-na 10.18.

boluonġu jġeġo baa da u yufelle. ¹⁵ Uġ yuulii ka diire dumaanġo-na, jġeġo wuosa hũmma, kuɔ pãġ ce nuoraanġu ta ku bũġ da ku ka wuo cieġo-i. ¹⁶ Hġema yaġ-yo aa naa yiernu hũġ daama yaanġa-na, maa bũġ jo ji suur hiere. Hġema bir suuye. ¹⁷ Jũġo huonġa fũnuġ du baa cieġo-i. Bisãlmba namba waa baa cieġo-i. Jũġo ġũunu ka tuɔ ġãġ baa ba yaa-i. Bisãlġ daaba yaa bamaġ nuonġ Diilonġo nuġġu-i aa bel Yesu nelma-i nammu hãi. ¹⁸ Ku huonġuna, jũġo jo ji yiera dãmmanġ-nuoraanġu nuġġu-na tuɔ ne.

13

Bġwobalġo naġo hilaa hũmma-na

¹ Ku huonġu-na, mie mi ne da bġwobalġo naġo hila dãmmanġ-nuoraanġu-na. U waa baa yunni niehãi baa yieġa cĩncieluo. Nyantuolbaa-ba waa yieġ daayana hiere. Aa Diilonġo tuosĩnniġ-yireiġa naa nyegẽġ u yunni-na hiere. ² Bġwobalġ daayo waa ġaa kẽlġo, u gbeini waa ġaa dãnġkilaanġ-gbeini aa u nuġġu waa ġaa jara nuġġu.* Jũġ wuo hã-yo himma-i baa yuntesĩnni aa bi hã-yo fõġġõbãmbãale. ³ Baa naa posol bġwuoġ daa u yuġġu naġġu-i babalaa, da ġ ta ġ ne-yo ġaa u ka ku, ġga pãanġ daaku jo ji fẽ. Kuɔ ce nuɔmba-i hiere gberẽ, baa ta ba nyaanu-yuo ba ne-yo. ⁴ Jũġ uġ hãa bġwuoġ daayo-i fõġġõ-i, nuonġ baa doġ ta ba dũuna ba jaal jũġo-i. Ba taa ba bi dũuna ba jaal bġwuoġo-i aa ta ba piiye wuo: «Hai gbãa saa u ferẽ baa bġwuoġ daayo-i? Hai gbãa yii baa-yo?»

⁵ Baa hã bġwuoġo-i hũmelle-i wuo u kaal u ferẽ aa u tuora Diilonġo-i. Ba hãa-yo hũmelle-i wuo u ce u bãanġu-i caamba komuonġa hãi baa ba hãi. ⁶ Wuo doġ tuɔ tuora Diilonġo-i, u bĩena u yerre-i baa u dũġġu yerre-i ka cor baa

* ^{13:2} Niġ Daniel sebe-i-na (Daniel) 7.3-6.

bamaŋ dii u nelle-na hiere ba yireiŋa-i. ⁷ Baa bi hãa-yo hũmelle-i wuɔ u ce berru baa Diiloŋ-baamba-i. Kere duɔ ce berru-i baa-ba, u ka yar-ba. Ba haa-yo dũnni-i hiere ni yuŋ-nu, baa terni-i hiere ni yuŋ-nu, baa nelma-i hiere ma yuŋ-nu, baa nileriŋa-i hiere a yuŋ-nu.† ⁸ Da ma hel bamaŋ yireiŋa-i nyegãaŋ cicẽlmaŋ-sebe-i-na dii miwaanjo jĩnamma-na, nelbiliemba-i hiere ba ka ta ba dũuna ba jaal-o. Cicẽlmaŋ-sebe daayo-i, baŋ kuɔ *Tũmbiloŋo maŋ, fuɔ wuonjo-i.

⁹ Umaŋ duɔ u ka nu, u nu! ¹⁰ Diiloŋ duɔ cira ba bel umaŋ, ba ka bel-o; duɔ cira ba cãa umaŋ nuon-nu-i, ba ka bi cãa-ku. Terienju faŋgu-na, Diiloŋ-baamba saaya ba hĩrã ba kũɔma-i aa haa ba nanŋa-i Diiloŋo-na.

Bĩŋwobalho naŋo hilaa hĩema-na

¹¹ Mie mi ne tiraa da bĩŋwobalho naŋo hel hĩema-na u jo. Yieriŋa hãi waa u yuŋgu-na. A waa ŋaa terbeyuŋ-waana. U taa u piiye ŋaa jũŋ daa uŋ piyerŋ duma. ¹² Bĩŋwobalho maŋ hilaa hũmma-na uu naa hã-yo fõŋgũɔ-i u duɔ tuɔ ce himma-i aa fuɔ tiena tuɔ ne u tuɔ ce. A ce dumaanjo-na, uŋ hilaa, u guor nelbiliemba ta ba dũuna ba jaal bĩŋwobalho maŋ hilaa hũmma-na. Fuɔ yuŋgu yaa naa posol babalaa aa fẽ. ¹³ Umaŋ hilaa hĩema-na, u taa u ce himma boi. Halle u taa u ce dãamu ta mu hel dɔrɔ-i-na mu diire hĩema-na nuɔmba-i hiere ba yufelle-na. ¹⁴ Uŋ daa fõŋgũɔ maŋ tuɔ gbã u ce himma-i umaŋ hilaa hũmma-na u yufelle-na, u taa u pira nelbiliemba-i. Uu naa waŋ baa nuɔmba-i wuɔ baŋ posolaa bĩŋwobalho maŋ baa jigãpɔruɔŋgu-i aa u saa ku, ba ce daanŋu ba sisĩŋ-yo ba jĩna ba ta ba dũuna ba jaal-o. ¹⁵ Baa naa hã bĩŋwobalho maŋ hilaa hĩema-na ku fõŋgũɔ-i u ce baŋ sisãaŋ umaŋ jĩna u tuɔ fiisa aa gbãa tuɔ piiye aa tuɔ bi ko bamaŋ sa dũunaanãŋ

† 13:7 Niẽŋ Daniel sebe-i-na (Daniel) 7.8,21,25.

ba jaal-o hiere. ¹⁶ Mafammaṅ cie, bīṅwuoṅ daa wuṅ guor nuṅba-i hiere, nelbōmbōmbaa-ba-i baa nyuṅnyuṅbaamba-i, waamba-i baa nawalaamba-i, kōraamba-i baa nebimba-i wuṅ ba dānya ba fere ba nademmu-na sisṅ ba yaadāmma-na. ¹⁷ Dānyuṅ duṅ uu si dii nuṅni maṅ nuṅ-i, ḡ siḡ gbāa sāa bīṅkūṅgu, ḡ siḡ bi gbāa suor bīṅkūṅgu. Bīṅwobalḡo yerre yaa waa dānyuṅ faṅo-i sisṅ niele maṅ saa baa u yerre-i.

¹⁸ Terieṅ daaku-i nelnurāṅ-terieṅgu. Niel daade yaa nuṅsiba siḡi komuṅḡa siḡi baa niediei (666). Di pigāaṅ moloṅo naṅ sīnni-i dumaṅo-na. Umaṅ duṅ tuṅ cē u jḡguṅ u ne.

14

Bamaṅ kuraa ba maama-i

¹ Mie mi tiraa ne da *Tūmbiloṅo yieraaya *Sinyṅ-tānuṅgu-na baa nelpūṅgu naṅ temma. Ba waa nuṅba neifieṅ-komuṅḡa siḡi baa cīncieluo nuṅba neifieṅḡa hāi. Tūmbiloṅo yerre-i baa u To diele naa nyegḡḡ ba yaadāmma-na. ² Mie ta mi nu ba yaleiṅa-i dōrṅ-i-na. A taa a du ḡaa hūnjulamma, a taa a du ḡaa diiloṅo'i naaraa. A taa a du ḡaa ba mar konconni. ³ Ba waa ta ba hāl nalāfeliṅgu fḡḡḡtaṅ-teterre yaṅḡa-na, bimuṅba naa-baaṅ daaba yaṅḡa-na, bīncuṅba bi yaṅḡa-na. Da ma hel bafamba-na, molo siḡ gbāa suṅ nalāṅ daaku-i hālku. Diiloṅo sāa bafamba yunni yaa hīema-na. Baa dii nuṅba neifieṅ-komuṅḡa siḡi baa cīncieluo neifieṅḡa hāi. ⁴ Baa dii welewele, ba saa guṅla ba fere baa caamba. Ba yaṅ aa ta ba cu *Tūmbiloṅo huṅ-nu uṅ kāṅ terni maṅ nuṅ-i hiere. Diiloṅo yufelle hilaa ba yaa-i nuṅ-i igēna nelbiliemba hōlma-na u sāa ba yunni-i ba da ba ce fuṅ baa Tūmbiloṅo-i ba baamba. ⁵ Ba nunni saa puur baa coima-i dede. Cālmuṅ si dii-bei.

Dõrpõpuõrbiemba siei maama

⁶ Miε mi ne da *dõrpõpuõrbiloŋo naŋo yuul dii fẽnfẽlle-na u jo baa neldõdõlma namma. Nelma famma sa ji saara dede. U jo baa-ma duõ ji waŋ-ma baa nelbiliemba-i terni-na hiere, dũnni-na hiere, nelmambaa-ba-na hiere baa nilẽiŋa-na hiere. ⁷ U taa u piiye da gbagaga wuõ: «Diiloŋ uŋ ka gēr nuõmba ãndaanŋu-i huõŋgu maŋ nuõ-i ku hii tĩ, a ce dumaanŋo-na, taa na kãŋ-yo aa na ta na gbelieŋ-yo. Taa na dũuna na jaal umaŋ hielaa dõrõ-i baa hiẽma-i. Taa na jaal umaŋ hielaa nuoranni-i baa hũnfõnni-i!»

⁸ Dõrpõpuõrbiloŋo naŋo tiraa cu diẽlã-wuõŋo-i tuõ piiye wuõ: «U muyaanu! *Babilõni muyaanu! Nebuõ maŋ cilaan nilẽiŋa-i hiere baa u saasorsĩnni-i, u muyaanu!»

⁹ Unaa tiraa cu hãalĩŋ-wuõŋo-i tuõ piiye da gbagaga wuõ: «Umaŋ duõ tuõ dũuna biŋwobalŋo yaanŋa-na, sisõ u karkuuyo* yaanŋa-na, aa dãnya u nadienŋa-na, sisõ u yaadãmma-na, ¹⁰ kutieŋo sie kor Diiloŋ-berru-na. Diiloŋo ka pigãan-yo u jãyãmma-i. U ka waa ŋaa ba guoraa moloŋo hã-yo kombabalamma u nyõŋ. Kufanŋu taamba ka mulieŋ dãnŋbõguõŋgu-na, dõrpõpuõrbiemba yaanŋa-na, baa Tũmbiloŋo yaanŋa-na. ¹¹ Dãamu maŋ mulãan-ban, mu sa ji diŋ dede. Mu nyaasĩnni sa ji yan wurma-i dede. Bamaŋ dũunaanãŋ biŋwobalŋo yaanŋa-na, sisõ u karkuuyo yaanŋa-na, bamaŋ dãanya ba fere baa u yerre-i, ba cẽraa ba da fiisaanŋu gbula.»

¹² Ku'i cie Diiloŋ-baamba-i, bamaŋ nuõŋ u nuŋgu-i aa haa ba nanŋa-i Yesu-i-na, ba saaya ba hĩrã ba kũõma-i.

¹³ Ku huõŋgu-na, mi nu molo piiye baa-mi dõrõ-i-na wuõ: «Nyegẽŋ nel daama-i: «A doŋ fiefie-i-na, bamaŋ

* ^{14:9} Karkuuyo: Baŋ gbẽŋ karkuuyo maŋ bande-i-na, da ba sisĩŋ daan-biŋkũŋgu, ba bi-ku yaa karkuuyo-i. Ku gbãa waa nelieŋo, ku gbãa bi waa biŋwuõŋo'i baŋ sisãan.

kuuŋ baa Itieŋo maama-i ba hõmmu-na, ba yunni dõlaa. *Diilõŋ-Yalle waaŋ-ma wuõ ninsõŋo, kerẽ ba ka fiisa, ba silaa ce weima; ba ka da ba mulĩema sullu-i.»

Dĩmma hii karma

¹⁴ Miẽ mi tiraa ne a da nyaasĩpilanni nanni dõrõ-i-na, moloŋo naŋo waa tĩena ni dõrõ-i-na, ŋaa Moloŋ-Bieŋo. Sẽne-nyantuoluo waa u yuŋgu-na baa jukõrdõdõŋgu u naŋga-na. ¹⁵ *Dõrpõpuõrbiloŋo naŋo hel *Diilodubuo-i-na a piiye da gbagaga baa umaŋ waa tĩena nyaasĩnni-na wuõ: «Dĩmma vãa hi karma hĩema-na, bie ŋ jukõruõŋgu-i ŋ doŋ!» ¹⁶ Umaŋ waa tĩena nyaasĩnni-na wuõ bie u jukõruõŋgu-i a kar dĩmma-i hiere hĩema-na.

¹⁷ Dõrpõpuõrbiloŋo naŋo tiraa hel Diilodubuo-i-na dii dõrõ-i-na; jukõrdõdõŋgu bi waa baa fuõ-i.

¹⁸ Dõrpõpuõrbiloŋo naŋo tiraa hel mumbuolmuŋ-terieŋgu-na, u yaa waa dãamu tieŋo-i. Wuõ piiye da gbagaga baa jukõruõntieŋo-i wuõ: «Ne! *Eresẽ bie hĩema-na, kã baa ŋ jukõruõŋgu-i ŋ ka kar-o.» ¹⁹⁻²⁰ Wuõ ce u jukõruõŋgu-i a kar eresẽ-i hiere hĩema-na aa kũõl-o kã baa-yo baŋ kãmal-oŋ kusuõŋ-nu. Ku waa gborsanniŋ. Baa jãmallã eresẽ daayo-i kãmal-o, tãmma bir yaŋ aa ta ma hel-yuõ, gbuu ta ma bũŋ ŋaa nuoraŋgu. Ma bũõŋ kilobaa nuõsũõ komuõŋa ndii temma.† Ma pupurma waa sũŋ duo suur, u bãl u nuõŋ-nu. Daaku-i hiere ku pigãaŋ Diiloŋo jãyãmma yaa-i.

15

Dõrpõpuõrbiemba juõ baa ãmbalma niehãi

† ^{14:19-20} Ma nyegãaŋ girekimma-na wuõ: «Ma bũõŋ sitadibaa nuõsiba niisiei.» A saanu baa miẽ niifinni-i, i gbãa saa-ba baa kilobaa nuõsũõ komuõŋa ndii temma.

¹ Mie mi ne a tiraa da gbere nanj temma doro-i-na: *dorpɔpuɔrbiemba niehãi baa ambalma niehãi ba nammu-na. Ambalperiema yaa-i. Diilonjo ka pigãan u jãyãmma-i baa ma yaa-i a perienj.

² Aa da kulangu nangu nãa nuoraangu, ku caa nãa duɔlenjo, baa dãamu ku huɔnga-na. Bamanj yaraa bĩj-wobaljo-i, bamanj saa hũu-ma ta ba dũuna u karkuuyo* yaanga-na, bamanj saa sie ba haa u dãnyuɔ-i bei, ba waa yiera nuoraan daaku-na. Diilonjo naa hã-ba konconni ³ ba ta ba hãl *Tũmbilonjo nalãangu-i. Diilonj-cãarãno-i *Moisi hãlãa-ku cor.

Ba taa ba hãl wuɔ:
«Itienj nuɔ, Diilonj nuɔ, Weimantienj nuɔ.
Ŋ maacemma temma si dii fafaangu-na.
Nileiŋa-i hiere a Itienj nuɔ.
Ŋ ãncemma faa aa tiraa vii.

⁴ Itienj nuɔ, nuɔnei Diilonj nuɔno-i Ŋ diei yonj.
Hai moloŋo-i ka sie cira u sie kãalã-nie?
Hai moloŋo-i ka sie cira u sie bĩ Ŋ yefafalle?
Nuɔmba-i nileiŋa-na hiere ba daa niŋ pãnj fafamma dumaa
baa ba yufelle.

Ba ka jo ji dũuna jaal-ni hiere.»

⁵ Ku huɔngu-na, mie mi ne da *Diilodubuɔ-i doro-i-na u puurii, aa da *Tobisĩnniŋ-dũngu-i dii huɔnga-na.

⁶ Uŋ puurii dumaano-na, dorpɔpuɔrbiemba niehãi manj naa bella ambalma-i, baa hel. Baa naa dii jonjgorpielmba aa pẽyẽ-bei baa sɛne-kpãŋkpanni. Ba jonjgorbaa-ba taa ba carra. ⁷ Bimuɔmba naa-baanj daaba-na, unano hã *dorpɔpuɔrbienj niehãi-baanj daaba-i sɛne-cimmu niehãi. Muu naa yu hiere baa Diilonj-berru, fuɔ manj dii gbula.

⁸ Diilonjo bɔbɔima-i baa u himma ce Diilodubuɔ wuɔ pãnj

* 15:2 Karkuuyo: Niɛŋ 14.9 baa naaruɔ-i-na cicaara-i-na.

yu baa nyaasĩnni a ce molo saa naa waa u gbãa suur-yuo, fuo dõrpõpuõrbiembaɗ juo baa ãmbalma niehãi maɗ ma cor igẽna.

16

¹ Ku huõngu-na, miε nu molo piiye da gbagaga Di-ilodubuõ-i-na baa dõrpõpuõrbiemba niehãi-baɗ daaba-i wuo: «Diiloɗ-berru maɗ cimmu niehãi-muuɗ daamu-na, kãɗ na ka kũna-duõ hĩema-na.»

² Dõrpõpuõrbilo-dĩelãɗo ta kã ka jier u kaɗga-i hĩekuole-na. Pãbabalanni naɗ temma doɗ ta ni kar biɗwobaɗɗo dãnyuõɗ waa bamaɗ nuõ-i aa ba ta ba dũuna u karkuuyo* yaɗga-na. Pãɗ daani maama saa naa fa baa jamma-i.

³ Hãalĩɗ-wuõɗo kã ka jul u kaɗga-i dãmmanu-oraɗgu-na. Hũmma bir hiere ɗaa bikuloɗ-tãmma, a ce dumaɗɗo-na bĩmbaamba maɗ waa hiere hũmma-na baa ku.

⁴ Sieliɗ-wuõɗo kã ka jier u kaɗga-i nuoranni-na baa hũfonni-na, hũmma bir hiere tãmma. ⁵ Miε nu dõrpõpuõrbiloɗo maɗ hũmma tieɗo-i u cieɗa wuo:

«Diilo, nuõni maɗ dii, nuõni maɗ waa;

nuõni maɗ Diiloɗ nuõ, ɗ fafaɗgu temma si dii.

Niɗ cie nel daama-i dumaa, ma yaɗga yaa dumaɗɗo-na.

⁶ Baɗ kuõ ɗ baamba-i baa ɗ *põpuõrbiemba-i,

ku'i cie ɗ hã-ba tãmma wuo ba nyõɗ.

Baɗ taa ba taara kumaɗ ba daa-ku.»

⁷ Ku huõngu-na, mi nu molo piiye mumbuolmuɗ-terieuɗgu-na wuo: «Ninsoɗo! Itieuɗ nuõ, Diiloɗ nuõ, Weimantieɗ nuõ, ɗ maacemma-i hiere ma faa. Da ɗ pã umaɗ baa kumaɗ, ku'i saaya baa-yo.»

* 16:2 Karkuuyo: Niεɗ 14.9 baa naaruõ-i-na cicaara-i-na.

⁸ Naaliņ-wuoņo kã ka jier u kaņga-i bãanyufelle-na. Die pãņ bir ņaa dãamu gbuu ta ku ye nuõmba-i. ⁹ Bãaņguņ fiẽ ku ye-ba, ba saa nanna ba cilõbabaļoņo-i a fẽ Diiloņo huõņa-i, ba bir yaņ aa ta ba tuora-yuo, ņ sie suõ wuo mamaņ daaņ-baņ daama-i ma tieno yaa ufaņo-i.

¹⁰⁻¹¹ Diiluņ-wuoņo kã ka jier u ciing-a-i bĩņwobaļo fõņgõtaaņ-teterre-na, u nilẽiņa-i hiere aa pãņ bir da kullu. Pãnniņ karaa nuõmba-na ta ni muliẽņ-ba, baa gbuu ta ba wuo ba nyieni-i, ba saa nanna ba cilõbabaļoņo-i, ba bir yaņ aa ta ba tuora Dõrwuoņo-i.

¹² Niediei-wuoņo kã ka jul u kaņga-i nuorabuõ naņo-na, ba bĩ-yo Efurata. Nuoraaņ daa kuõ pãņ kuol a ce jãmatigibaa-ba maņ hilaaņ bãpagũņgu-na ba da ba da muncormu.

¹³ Ku huõņgu-na, mi da *jĩnabaa-ba siei. Unaņo taa u hel jũņo nuņgu-na, unaņo-i bĩņwobaļo nuņgu-na, unaņo-i u põpuõrbiloņo nuņgu-na.† Jĩnabaa daaba waa ņaa mamaalmba. ¹⁴ Ba yaa *Sitãni cãarãamba-i ta ba ce himma-i. Ba ka wuõra gbura jãmatigibaa-ba-i hiere hĩema-na wuo ba ji gãņ baa Diiloņo-i Weimantieno-i uņ ka pigãaņ u jãyãmma-i yiing-a maņ nuõ-i.

¹⁵ Itieno waaņ-ma wuo: «Nieņ, mi ka jo ņaa cuoyuo muõ. Umaņ duõ saa gonya duõfũmmu aa tigiin tiẽna baa u joņgorbaa-ba-i u nuõņgu-na, u yuņgu dõlaa. U sie hel bebelle, a ce dumaaņo-na senserre sie da-yo baa banamba-i.»

¹⁶ Jĩnabaa baa tigiin jãmatigibaa-ba-i terienģu naņgu-na, ba bĩ-ku ebiremma-na «Armagedõ».

¹⁷ Dõrpõpuõrbiloņo maņ niehãi-wuoņo fara jier u ciing-a-i a guõla fafalmu-i. Mie nu molo piye da gba-gaga fõņgõtaaņ-teterre-na Diilodubuõ-i-na wuo: «Ma tĩe!»

† 16:13 Bĩņwobaļo yaa bĩņwuoņo maņ hilaa hũmma-na aa u põpuõrbiloņo yaa umaņ hilaa hĩema-na. Nieņ sapitiri-i-na 13.

¹⁸ Huõngu fan̄gu-na, diilon̄ wuõ don̄ tuõ nyiesĩñ aa tuõ naar, terni-i hiere ijieni. Hĩema gbuu sagalla baa fõñgũõ. Diilon̄ uñ hielaa nelbiliemba-i ma temma saa sagalla dede!
¹⁹ Mañ sagalaaya dumañõ-na, nebuõ mañ bañ biñ-yon̄ *Babilõni-i wuõ taalnu sõmma siei. U maacembabalamma saa karaanu Diilon̄o-i, wuõ pigãañ-yo u jãyãmma-i. U ciẽ-yo ñaa ba hãa moloñõ kombabalamma u nyõñ. Aa nileiña naña-i jãmalãbaa-ba-na hiere aa muonu. ²⁰ Tãñni gbuo hiere baa dãmmañ-nuorañgun̄ diyaa hĩema mañ huõnga-i, molo saa suõ niñ curaa kusuõñ-nu. ²¹ Diilon̄ wuõ tuõ dãa baa tãmpẽkãñkareiña u nañ nuõmba-i. Tãlle diei gbãa yu kilobaa komuõña hãi. Kuñ gbuu silaa balañ cor dumañõ-na, nuõmba ta ba tuora Diilon̄o-i.

17

Babilõni dii ñaa saasorcieño

¹ Ku huõngu-na, *dõrpõpuõrbiemba niehãi mañ waa baa cimmu niehãi, unajo jo ji gbẽ-mi wuõ: «Jo mi ji pigãañ-ni kumañ ka haa saasorcieño mañ tiẽnaana kanni hõlma-na. ² Jãmatigibaa-ba-i hĩema-na hiere ba gaala baa-yo, u guõlaaya nuõmba yunni-i cor baa u saasorsĩnni-i nileiña-na hiere.»

³ Uñ waañ mafamma-i, *Diilon̄-Yal die sire-mie. Mi da dõrpõpuõrbilon̄ daa u kãa baa-mi hĩẽñ-nu. Mie mi ne da cieño naño tiẽnaana biñwodãama naño-na, Diilon̄o tuosĩnniñ-yireiña'i nyegãañ gbuo biñwuon̄ daayo-i hiere. U waa baa yunni niehãi baa yieña cĩncieluo. ⁴ Cieñ daayo naa gbuu diyaa u fere baa kompafafan̄ga nañga, ka waa dãa kaan̄ga. Sẽne saa waa dei u nuõngu-na baa u nieña-na a naara u niibilenni-i. Sẽne-ciinḡa waa u nañga-na, kaa naa yu baa kakarkuon̄-bĩmbĩnni, baa saasor-bĩmbĩnni. ⁵ Yerre nande naa nyegẽñ u yaadãmma-na. Di yun̄gu naa fuo. Ku yaa daaku wuõ: «Babilõnibuõ yaa-i, saasorbaa-ba

nyu yaa-i, kakarkuonjo manj ciej hierie miwaanjo-na u nyu yaa-i.»

⁶ Mi ne da ciej daayo nyuonj Diilonj-baamba tãmma-i a ye cor kolmanj temma. Banj kuw bamanj Yesu maama-na, u nyuonj ba tãmma-i ye. Minj daa ciej daayo-i danj damma-i, kuw ce-mi gberɛ. ⁷ Dɔrɔpɔpuɔrbilonj wuw gbɛ-mi wuw: «Baa yanj ku ce-ni gberɛ! Ciej daayo-i baa bĩnjuonjo manj tũyãa-yo, mi ka firre-bei pigãan-ni. ⁸ Ninj daa bĩnjuonjo manj daayo-i baa yunni niehãi baa yienja cĩncieluo-i, uu naa waa yiinaa-i-na, ŋga fiefie-i-na uu si dii, u kuu. Ŋga u ka sire hel fobabalaanjo-na. Duw hel, u ka kã baa u yaanjo ka kɔsuonj u ferɛ. Nelbiliemba manj ba yirenja si dii cicɛlmanj-sebe-i-na dii miwaanjo jĩnamma-na, da ba ji da-yo, ku ka ce-ba gberɛ. Uu naa waa, fiefie-i-na, uu si dii, ŋga u ka bir jo.

⁹ «Terienj daaku-na fuw ŋ waa cɛcɛmuntienj nuw baa nelnurãnj nuw. Bĩnjuonjo yunni niehãi pigãanj tãnni niehãi ciej daayonj tĩenaana nimanj nuw-i. Ni bi pigãanj jãmatigibaa niehãi. ¹⁰ Jãmatigibaa niehãi-baanj daaba-na, ba ndii cie ba bãanjo-i cor tĩ, aa u diei dii tuw ce u kũnjo-i; niehãi-wuonjo saa hi nyugũnj yogo. Duw ji nyugũnj, u sie cɔ. ¹¹ Bĩnjuonjo manj naa waa aa u saa ji waa, u nunjo dii jãmatigibaa niehãi-baanj daaba-na. U ka tiraa bir jo ji ce jãmatigi, ba ce jãmatigibaa niisiei. U ka kã baa u yaanjo ka kɔsuonj u ferɛ.

¹² «Yienja cĩncieluo manj ninj daa-ya bĩnjuonjo-na daaya-i, jãmatigibaa-ba'i dumaanjo-na, ŋga ba saa donj ba bãanjo-i yogo. Ba ka hã-ba hũmelle-i ba ce ba bãanjo-i baa bĩnjuonjo-i ler diei yonj. ¹³ Nelma diei dii jãmatigibaa daaba hɔmmu-na hierie; ma yaa daama: a ce ba fõngũw-i ta ba cãa bĩnjuonjo-i baa-yo. ¹⁴ Ba ka sire ka kar berru *Tũmbilonj-na, ŋga Tũmbilonj unj yenj yuntaamba-i hierie

ba Yuntienjo, aa tiraa waa jãmatigibaa-ba-i hiere ba Jãmatigi, u ka yar-ba. U baamba-i, uŋ bĩe bamaŋ, u yufellenj hila a bamaŋ nuo-i, bamaŋ haa ba naŋga-i yuo ba ka bi yar jãmatigibaa daaba-i.»

¹⁵ Dõrpõpuõrbiloŋo tiraa gbẽ-mi wuo: «Niŋ daa kanni maŋ saasorcienj uŋ tĩenaana kusuõŋ-nu, ni pigãaŋ nuõmba'i dumaaŋo-na, ni pigãaŋ nileiŋa'i dumaaŋo-na, ni pigãaŋ nelmambaa-ba'i dumaaŋo-na. ¹⁶ Niŋ daa yieŋa cĩncieluo maŋ daaya-i, mi waŋ-ma baa-ni mie jãmatigibaa-ba'i dumaaŋo-na; bafamba-i baa biŋwuõŋo-i ba ka bigãaŋ saasorcienjo-i. Ba ka hũu u nagãŋ-niini-i aa firre-yuo yaŋ-yo bebelle. Ba ka wuo-yo aa caa u boini-i baa dãamu. ¹⁷ Diiloŋo yaa diyaa-ma ba hõmmu-na wuo ba ce-ma dumaaŋo-na, kere u taara-mei dumei. Ba ka ce kuuduõŋgu a ce ba fõŋgũ-i ta ba cãa biŋwuõŋo-i baa-yo. Ba ka ta ba ce dumei ba cie Diiloŋo uŋ waŋ mamaŋ hiere maŋ ka perienj ce yiingu maŋ nuo-i.

¹⁸ «Aa niŋ daa cienjo maŋ daayo-i, u yaa *Babilõni-i, u yaa nebuo-i, u yaa jãmatigibaa-ba-i hĩema-na hiere ba yuŋgu-na.»

18

Babilõni muonumma hii

¹ Ku huõŋgu-na, mi da *dõrpõpuõrbiloŋo naŋo hila a dõro-i-na tuo hiire u jo. U waa nelbuo, u taa u caa ŋaa duõleŋo, a ce hĩema-i hiere da cerre. ² U piye da gbagaga wuo:

«U muyaanu! Babilõnibuõ muyaanu hiere.

Terienju cie *jĩna ba terienju fiefie-i-na, ku cie jĩna ba muncõmmu.

Huribabalaamba maŋ molo sa taara u da ba yufelle, ba kãa ka tĩe kusuõŋ-nu'i.*

* 18:2 Niẽŋ Isayi sebe-i-na (Ésaie) 13.19-22.

³ Nuomba-i nilēiņa-na hiere ba diyaa ba gboluoᅅgu u saasorsībabalanni-na.

Jāmatigibaa-ba-i hīema-na hiere ba gaala baa-yo aa u bisīnniᅅ-hālmaᅅgu cie torgociraamba ce waamba hīema-na hiere.»

⁴ Ku huᅅᅅgu-na, mi tiraa nu molo piye dᅅrᅅ-i-na wuᅅ: «Mei baᅅᅅ namaa, siireᅅ na hel *Babilᅅni huᅅᅅga-na, ni ma'i sī, na nunni ka waa u āmbabalma-na, aa kumaᅅ ka haa-yuᅅ, da na tīena, ku ka bi haa-nei. ⁵ U āmbabalma haaya ma-naa fuᅅ ka ta ma yiēya diiloᅅo-i. Ma diei-maama saa karaanu Diiloᅅo-i. ⁶ Uᅅ haa kumaᅅ banambana, suuᅅ ku sᅅlaᅅᅅgu-i yuᅅ. Uᅅ cie karaᅅᅅgu maᅅ baa nuᅅmba-i, cieᅅ ku temma yuᅅ na tir. Uᅅ hāa nuᅅmba-i koᅅᅅbaᅅᅅo maᅅ temma-i ba nyᅅᅅ, diyaaᅅ mamaᅅ bie yaᅅ mafamma-i tir na hā-yo. ⁷ Uᅅ taaraaya yerre-i dumaa, aa ce u bāᅅᅅgu-i dumaa baa gbeiᅅa-i, haᅅᅅ mulīema-i yuᅅ dumei baa yaahuolo-i. Duᅅ ce u tuᅅ piye u huᅅᅅ-na wuᅅ: «Mii dii ta mi ce mi bāᅅᅅgu-i ᅅaa jāmatigi muᅅ. Bikulcieᅅ muᅅ sī, aa balaᅅᅅgu cᅅraa ku da-mi.» ⁸ Yinduᅅᅅgu yoᅅ āmbabalma-i hiere ma ka cure-yuᅅ: Jarma ka har-yuᅅ, balaᅅᅅgu ka har-yuᅅ, nyulmu ka bi har-yuᅅ. Fuᅅ fᅅre-i dāamu ka caa-yo. Ku pigāᅅᅅ wuᅅ Diiloᅅ-berru-i ponsaᅅᅅ-duulu sī.»†

⁹ Jāmatigibaa-ba-i hīema-na hiere baᅅᅅ gaala baa-yo aa ce ba bāᅅᅅgu-i baa-yo, da ba ji da nyaasīnni-i tugugu u yudᅅrᅅ-i-na, ba ka pāᅅᅅ haa ba nammu-i ba yunniᅅ ta ba kaal. ¹⁰ Korma ka da-ba ba yiᅅra da yargaa ta ba fara ba ne aa ta ba piye wuᅅ:

«Gbᅅre hayo-i temma-i daayo-i!

Babilᅅni naᅅ sūlᅅ daama!

† 18:8 Niᅅᅅ Isayi seᅅᅅ-i-na (Ésaie) 48.8-9.

Nuò baa ŋ fõŋgũo-i baa ŋ bõbõima-i hiere ŋ guolamma saa gbuu boŋ bãaŋgu.»[‡]

¹¹ Torgociraamba-i hiere hĩema-na ba ka bi waa kuliŋ-kaaluŋ-nu wuò molo sie da sãa ba niisuorni-i. ¹² Sēne dii baa-ba, baa wargbe, baa niibilefafanni-i ni sĩnni-na hiere, baa komfafafammu-i mu sĩnni-na hiere, baa denni maŋ hũoŋ vãmmu, baa gbēŋ-nyienŋ-bĩmbĩnni-i ni sĩnni-na hiere, baa daafafanniŋ-bĩmbĩnni-i ni sĩnni-na hiere, baa kǝvǝlluŋ-bĩmbĩnni-i ni sĩnni-na hiere, baa kǝlluŋ-nobimba-i ba sĩnni-na hiere, baa tãlǝfǝfǝiŋa-i a sĩnni-na hiere. ¹³ Baŋ ceŋ nantiilma-i baa fielu maŋ, duu dii du sĩnni-na hiere, baa natikolobaa-ba-i, baa *miir baa wusũnambaa-ba-i. Duvēŋo dii, namma dii, jũmmu dii, dĩmma dii, niimba dii, tũlmba dii, sũnaamba dii, wotorobaa-ba dii, kǝraamba bi dii.[§] ¹⁴ Ba ka ta ba piiye wuò: «Babilõni, niŋ taa ŋ kuye nimaŋ hiere ni taa nyaasĩn-niŋ, ŋ bĩmbĩfafanni taa aa yaŋ-ni; ŋ ceraa ŋ tiraa da-ni.»

¹⁵ Torgociraamba maŋ cie bĩŋkũntaamba Babilõni-i-na, korma ka da-ba ba yiera da yargaa ta ba fara ba ne aa ta ba kaal kuliŋ-kaaluŋgu* ¹⁶ aa ta ba piiye wuò: «Gbere hayo-i temma-i daayo-i!

Nebuò maŋ taa u diyaa u fere baa komfafafammu-i mu sĩnni-na hiere, baa niibilefafanni-i ni sĩnni-na hiere, baa sēne-bĩmbĩnni-i ni sĩnni-na hiere.

¹⁷ Bĩmbĩfafan daani biēnamma saa gbuu boŋ bãaŋgu.»

Bamaŋ taaraayaŋ ba nuŋ-juuru-i dãmman- nuoraanŋu-na: Baatoŋ-gbartaamba-i, hũncortaamba-i, baa bamaŋ cieŋ maacemma baatombaa-ba-na, da ba ji da nyaasĩnni-i tugugu nelle yudǝrǝ-i-na, ba ka yiera da yargaa ¹⁸ ta ba fara ba ne aa ta ba piiye da gbagaga wuò: «Nel daade

[‡] 18:10 Niŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 26.16-17. § 18:13 Niŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 27.12-13,22. * 18:15 Niŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 27.31,36.

bòbòima temma saa waa!» ¹⁹ Ba ka kũol hĩema kũnna ba yunni-na aa haa ba nammu-i ba yunniŋ ta ba kaal aa ta ba piiye wuɔ:

«Gbɛɛ hayo-i temma-i daayo-i!

Nebuɔ maŋ ciɛ baatontaamba ce waamba hiere baa u bisĩnniŋ-hãlmaangu-i, u bĩɛnamma saa gbuu boŋ bãangu.»†

²⁰ Dɔrtaaŋ namaa, taa na nye! Diiloŋ-baaŋ namaa, taa na nye! Yesu *pɔpuɔrbien namaa, taa na nye! *Di-iloɔpɔpuɔrbien namaa, taa na bi nye! Nebuɔ daa uŋ ciɛ karaangu maŋ baa-na, Diiloŋo pãa-yo baa kufangu sullu yaa-i.

²¹ Ku huɔngu-na, mi da *dɔɔpɔpuɔrbiloŋo naŋo-i, fõŋgũɔ waa-yuɔ. U biyaa tãmpẽbuɔ naŋo-i, uu dii ŋaa namelle, a fara naŋ-yo dii-yo dãmmaŋ-nuoraangu-na aa cira: «Babilɔni, nuɔ baa ŋ bòbòima-i hiere, ba ka fara nanna-niɛ dumandɛ'i nuɔ-i, molo siɛ tiraa da ŋ yufelle.

²² Fãnaa siɛ ji waa ŋ huɔnga-na, koncomaraamba siɛ ji waa, tulahultaamba siɛ ji waa, gbamaraamba siɛ ji waa, nagãŋ-maacenciraamba siɛ ji waa. Molo cɛraa u tiraa nu buoŋ dumma ŋ huɔnga-na. ²³ Fitĩŋ-cecerma ka gbuo gbula. Molo sa ji tiraa waŋ cejãllen-maama ŋ huɔnga-na. Kumaŋ ciɛ ku gbuo-niɛ dumaŋo-na, ŋ torgociraamba ciɛ ba fɛɛ ba temma si dii hĩema-na hiere, aa ŋ piɛra nuɔmba-i nilɛiŋa-na hiere baa ŋ isɔmma-i. ²⁴ A naara kufangu-i, ba kuɔ Diiloɔpɔpuɔrbiemba-i baa Diiloŋ-baamba-i naŋ huɔnga yaa nuɔ-i. Baŋ kuɔ bamaŋ hiere hĩema-na, ŋ nuŋgu dii ba kuliŋgu-na.»

19

¹ Ku huɔngu-na, mi nu ŋaa nelpũngu'i piiyerŋ da gbaga dɔɔɔ-i-na wuɔ:

† 18:19 Niɛŋ Esekɛl sɛbɛ-i-na (Ézéchiel) 27.29-34.

«Yaaj i tie jaal Diiloŋo-i!

Koŋkoro dii baa u yaa-i, bõbõima gbɛ baa u yaa-i,
himma dii baa u yaa-i.

² U maacemma faa aa ma yaaŋga yaa dumaŋo-na.

U gãaŋ baa saasorcenampãnto maŋ taa u celier nuõmba-i
hiema-na hiere baa u kakarkuoŋo-i.

Uŋ kuõ Diiloŋ-cãarãamba maŋ,

Diiloŋo suu ku sõlaaŋgu-i yuõ.

³ Nebuõ daayo dãamu sa ji dŋŋ dede,
u nyaasĩnni sa ji yaŋ wurma-i dede.»

Aa naa tiraa cira:

«Yaaj i tie jaal Diiloŋo-i!»

⁴ Bĩncuõmba komorre baa ba naa-baaŋ daaba-i, a naara
bimuõmba naa-baaŋ daaba-i*, ba sire dũuna jaal Diiloŋo-i
fõŋgõtaaŋ-tetterre-na aa ta ba piiye wuõ:

«Ninsoŋo! Yaaj i tie jaal Diiloŋo-i!»

Tũmbilõŋo dõrŋo ponsaaŋgu-i

⁵ Mafammaŋ ciɛ, molo nie piiye fõŋgõtaaŋ-tetterre
yaaŋga-na wuõ:

«Yaaj i tie jaal Diiloŋo-i!

Namaa namaŋ cãaŋ-yoŋ, namaa namaŋ kãaŋ-yoŋ,

nelbõmbõmbaa namaaŋo-i, baa nyuõnyuõ-baaŋ
namaaŋo-i hiere,

taa na jaal Diiloŋo-i.»

⁶ Ku huõŋgu-na, mi da ŋaa nelpũŋgu'i piiyer. Ba piyuo
taa u du ŋaa hũnjulamma. Ku waa ŋaa diiloŋ-naarma. Ba
taa ba piiye wuõ:

«Yaaj i tie jaal Diiloŋo-i!

Itienjo-i Diiloŋo-i Weimantienjo yaa weima-i hiere ma yuŋ-
nu fiefie-i.

⁷ Yaaj i yaŋ i hõmmu fɛ i tie nye

* 19:4 Bĩncuõŋ daaba-i baa bimuõŋ daaba-i, nieŋ 4.4,6.

aa tie gbelieŋ Diilonjo-i!

*Tũmbilono dørŋo ponsaangu hii tĩ,
u dørŋo tigiin u fere tĩ.

⁸ Ba hãa dørctieŋo-i joŋgorfeleŋo u dii.

Baŋ nyie-yo baa kompaŋa maŋ, ka caa da muimui!»

Kompaŋ daaka pigãaŋ Diilon-*baamba maacenfafamma yaa-i.*

⁹ *Dørpøpuørbilono gbẽ-mi wuo: «Nyegẽŋ nel daama-i wuo: «Baŋ bĩe bamaŋ *Tũmbilono kãlle-na, ba yunni dõlaa.» Aa tiraa cira: «Nel daama-i hiere ma hilaa Diilo fuo fereŋ nuŋ-nu, huhurma sĩ mei.»

¹⁰ Mi dũuna u yaanga-na mie mi jaal-o, u gbẽ-mi wuo: «Baa ce dumaa! Muo baa nuoŋo-i baa bamaŋ wuoyaaŋ Yesuŋ juo baa ninsoŋo maŋ u hũmelle-i, ii dii kuuduwoŋgu yaa-i. Diilon-*cãaraãŋ mie hiere, unaa saa maar unajo. Diilonjo'i gbĩe baa jaaluŋ daaku temma-i.»*

Yesuŋ juo baa ninsoŋo maŋ, *Diilopøpuørbiemaŋ waaŋ mamaŋ hiere, ma hilaa u yaa nuo-i.

Berru wuyaa biŋwobaljo-i

¹¹ Ku huoŋgu-na, mi da dørø puurii. Uŋ puurii dumaajo-na, mi da naacoljo nano nyugãaŋ sũmpilaŋ-na. Ba bĩ naacoljo-i Nelviijo, u yerre nande yaa Ninsontieŋo. U suo germa aa u ce berru-i u ninsoŋ-na. ¹² U yufieŋa taa a caa ŋaa dãamu, aa nyantuolbaa-ba waa boi u yuŋgu-na. Yerre nande naa nyegẽŋ yuo, da ma hel fuo-i-na molo sa suo di yuŋgu-i. ¹³ Joŋgoruo maŋ waa u nuoŋgu-na, uu naa gbuo baa tãmma hiere. U yerre nande yaa waa wuo: Diilon-nelma. ¹⁴ Dørsorosibaa-ba cu u huoŋ-nu baa sũmpielmba aa naa dii bĩmbĩpielni, dugaangu saa waa ku diei nuo. ¹⁵ Jigãpøruoŋgu waa u nuŋgu-na, ku maama saa naa fa baa dødølma-i. U ka ce ku yaa-i a muo nuomba-i nilieŋa-na hiere. U yaa ka waa ba yuŋ-nu baa kolluŋ-bũole. U yaa ka bi kãmal-ba ŋaa baŋ kãmal

*eresẽ dumaa a hiel u hũmma-i, ku yaa ba ka suõ Itienjo-i Diilono jãyãmma-i. ¹⁶ U sĩnni nyegãaŋ u jongoruo-i-na baa u corre-na wuo: «Jãmatigi ba Jãmatigi, yuntaamba Yuntienjo.»

¹⁷ Ku huõngu-na, mi da *dõrpõpuõrbilono naŋo yieraaya bãanyufelle-na. Wuo piiye da gbagaga baa dũnaamba-i baa kpaalbaa-ba-i dii fẽnfẽlle-na wuo: «Diilono cie kãlle, juõŋ na ji wuo niuwuoni-i. ¹⁸ Juõŋ na ji wuo jãmatigi ba kũõma-i baa sorosi ba maama-i, baa ba yuntaamba bi maama-i. Juõŋ na ji wuo sũnaamba-i baa ba taamba kũõma-i. Nelbiliemba-i hiere ba kũõma dii: Kõraamba-i baa nebimba-i, ba kũõma dii; nelbõmbõmbaa-ba-i baa nyuõnyuõ-baamba maama bi dii, juõŋ na ji wuo.»

¹⁹ Ku huõngu-na, mi da bĩŋwobalõ-i baa jãmatigibaa-ba-i hĩema-na hiere ba tigiĩŋ baa ba sorosibaa-ba-i da ba ce berru baa sũmpilantienjo-i baa u bi sorosibaa-ba-i. ²⁰ Sũmpilantienj wuo bel bĩŋwobalõ-i baa u põpuõrbilono-i†. Põpuõrbilono faŋo yaa taa u ce gbereweima-i u cu nuõmba yammu-i ba ta ba cu bĩŋwobalõ huõŋ-nu. Bamaŋ naa haa bĩŋwobalõ dãnyuõ-i ba ferẽŋ nuõ aa ta ba dũuna u karkuuyo‡ yaaŋga-na, u cie gbereweima famma yaa a pira-bei. Sũmpilantienj uŋ bilaa-ba, wuo dii-ba cicẽlma dãŋgbõguõngu naŋ temma-na, ku maama saa fa baa hũlãaŋgu-i. ²¹ Aa naa ko ba sorosibaa-ba-i hiere nanna baa jigãpõruõngu maŋ waa u nuŋgu-na. Dũnaamba-i hiere baa kpaalbaa-ba-i baa jo ji ta ba ce ba bãaŋgu-i.

20

Bienj nuõsiba ndii yuntesĩnni-i

† 19:20 Bĩŋwobalõ yaa bĩŋwuõŋo maŋ hilaa hũmma-na aa u põpuõrbilono yaa umaŋ hilaa hĩema-na. Niẽŋ sapitiri 13 baa 16.13. ‡ 19:20 Karkuuyo: Niẽŋ 14.9 baa naaruõ-i-na cicaara-i-na.

Diilonjo-i. Ba ka hel ɲaa nyeiŋo. ⁹ Ba hilaa terni-na hiere a jo ji dii Diilonj-baamba terienɲu-i huonɲa, Diilonj uŋ kuyen nelle maŋ maama-i, ba juo ji dii-de huonɲa. ɲga dãamu hilaa dɔɔ-i-na a jo ji kukul-ba hiere. ¹⁰ Sitãni maŋ taa u tãal-ba, ba bilaa ufaŋo-i dii-yo dãŋgbɔguonɲu-na u kã ka yuo biŋwobalɲo-i baa u pɔpuɔrbilonjo-i[‡]. Ba ka ce sũlma-i terienɲu-na bãaŋgu-i baa isuonɲu-i ba sa ji hel-me dede.

Diilonj uŋ ka ɣer dumaa

¹¹ Ku huonɲu-na, mi da fõŋgõtaañ-tetembuo naŋo-i, u waa uupilaŋo; baa u Tiero-i u dɔɔ. Dɔɔ-i baa hiema-i ni gbar halañ kutienɲo caañgu-na, molo saa ji tiraa dani. ¹² Ku huonɲu-na, mi da nelbõmbõmbaa-ba maŋ kuu baa nyuonɲu-baamba-i hiere, ba yieraaya fõŋgõtaañ-teterre yaañga-na, aa da sebebaa-ba namba puurii, aa bi da cicẽlmaŋ-wuonjo puurii. Baa ɣer kuon daaba-i hiere ba ãndaañgu-i a saanu baa baŋ cie kumaŋ hiema-na, a saanu baa mamaŋ nyegãañ sebebaa daaba-na. ¹³ Hũmmaŋ wuyaa nuomba maŋ hiere, maa jo baa-ba. Kuliinɲu-i baa kuon-nellen wuyaa bamaŋ hiere, nie jo baa-ba. Baa ɣer ba ãndaañgu-i hiere a saanu baa ba maacemma-i. ¹⁴ Baŋ juo ɣer-ba tĩ, baa se kuliinɲu-i baa kuon-nelle-i dii-ni dãŋgbɔguonɲu-na. Hãalĩŋ-kuliinɲu yaa dãŋgbɔguon daaku-i. ¹⁵ Bamaŋ yireiŋa-i saa waa cicẽlmaŋ-sebe-i-na hiere baa bi se bafamba-i dii-ba dãŋgbɔguonɲu-na.

21

Dɔrfelenjo baa hiẽfelemma

¹ Ku huonɲu-na, mi da dɔrfelenjo baa hiẽfelemma*. Nimaŋ waa diẽlũo-i-na ni gbuyaa. Dãmmaŋ-nuoraañgu

[‡] 20:10 Biŋwobalɲo-i baa u pɔpuɔrbilonjo-i, ne-ku 19.20 baa naaruɔ-i cicaara-i-na. ^{*} 21:1 Dɔrfelenjo baa hiẽfelemma: Nieŋ Isayi sebe-i-na (Ésaie) 65.17.

saa waa. ² Aa da Diiloŋo nelle hilaa dɔrɔ-i-na ta di hiire di jo. Yerusalemufeleŋo yaa juɔŋ dumaanjo-na. U maama saa fa baa fafaanġu-i. U gbuu migãanġ u fere ŋaa sɨnjãrãŋ uŋ diiyaŋ u fere dumaa duɔ ka puona baa u dɔrŋo-i. ³ Mie nu molo piiye da gbagaga fɨŋgɔtaanġ-teterre-na wuɔ: «Diiloŋ-muntienammu dii nelbiliemba hɔlma-na fiefie-i-na! U ka tŋena baa-ba, ba ka ce u baamba. Fuɔ fere yaa ka waa baa-ba, u'i ka waa ba Diiloŋo-i.† ⁴ U ka hur ba nyinyɔlma-i hiere. Kuliŋgu sie tiraa waa, balaanġu sie tiraa waa, kaaluŋgu sie tiraa waa, mulŋema sie tiraa waa. Ãncɔlɔmma gbuyaa hiere.‡»

⁵ Kufanġu huonġu-na, umanġ tŋenaana fɨŋgɔtaanġ-teterre-na u cira: «Fiefie-i-na, mi bir bĩmbĩnni-i hiere niifelenni.» Aa gbẽ-mi wuɔ: «Nel daama-i hiere ninsɔŋo, nyegẽŋ-ma ŋ jĩna. Huhurma si dii-mei.»

⁶ Aa tiraa cira: «Fiefie-i-na, mi cie mi maacemma-i tĩ! Muɔmei yaanġa-i, muɔmei huonġu-i; muɔmei mundommu-i, muɔmei mumbãlmu-i.§ Hũŋkuɔsĩŋ da ni bel umanġ, mi ka hã-yo cicẽlmanġ-hũnfoeleŋ-hũmma-i gbãŋgbãŋ u nyɔŋ.* ⁷ Da ku saa yar umanġ, mi ka pã-yo pãŋ daama yaa-i. Mi ka waa u Diiloŋ muɔ aa u waa mi bepolŋo. ⁸ Aa kortaamba-i baa bamanġ naana mi hũmelle-i, baa pɔpɔraamba-i, baa nelkuraamba-i, baa bamanġ cieŋ biŋwosĩnni-i, baa isuɔtaamba-i, baa cufẽbuoltaamba-i ka hel baa coikartaamba-i ba ka dii bafamba-i dãŋgbɔguonġu nanġ temma-na, ku maama saa fa baa hũlãanġu-i. Hãalĩŋ-kuliŋgu yaa ka waa kufanġu-i.»

Yerusalemufeleŋo

† 21:3 Niŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 37.27. ‡ 21:4 Niŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 25.8; 35.10; 65.19. § 21:6 Niŋ 1.8.

* 21:6 Niŋ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 55.1.

⁹ *Dõrpõpuõrbiemba niehã-i-baamba maŋ naa bella cimmu niehã-i-muumu-i baa õmbalperiema-i mu hõmmu-na, unajo jo ji gbẽ-mi wuõ: «Jo mi ji pigãaŋ-ni sijnãrãŋo-i, jo ŋ ji da *Tũmbiloŋo dõrŋo-i.»

¹⁰ *Diiloŋ-Yal die sire-mie. Mi da dõrpõpuõrbiloŋo kãa baa-mi tãnujaataama naŋo dõrõ-i-na ka pigãaŋ-mi Diiloŋo nelle-i, ka pigãaŋ-mi Yerusalemu maŋ hilaa dõrõ-i-na tuõ hiire u jo. ¹¹ Diiloŋo naa ce u tuõ caa da kpoikpoi ŋaa fuõ uŋ caa dumaa. U taa u caa ŋaa jape-tãmpõlle, da muimui ŋaa kamoeyilanni. ¹² Kokojaataama naŋo naa dii-yo huõŋga, baa dumieŋa cĩncieluo a hãi, baa dõrpõpuõrbiemba cĩncieluo ba bi hãi ba ta ba niya dumieŋ daaya-i. Baa naa nyegẽŋ *Isirahel dũnni cĩncieluo ni hãi niini yireiŋa-i dumieŋa yammu-na, dũngu dũngu baa ku dumelle. ¹³ Dumieŋa sa-a-siei waa koko yammu naa-i-na hiere: a siei bãpagũŋgu-na, a siei bãsuuruŋgu-na, a siei dõryaŋga-na, a bi siei cicaaryaŋga-na.† ¹⁴ Baa naa jĩna koko daayo tuole-i baa tãmpieŋ cĩncieluo a hãi. Baa naa bi nyegẽŋ Tũmbiloŋo *põpuõrbieŋ cĩncieluo ba hãi baamba yireiŋa-i tãmpieŋ daaya-na.

¹⁵ Kuufiŋgu waa baa dõrpõpuõrbiloŋo maŋ taa u piye baa-mi. Ku waa sẽne-gboruõngu. Uu naa saaya u fi nelle-i baa di dumieŋ-yammu-i baa koko fuõ fere-i hiere. ¹⁶ Nelle naa waa põgõnni naa, di põpõrma taa ma saa baa di kpokpomumma-i. Dõrpõpuõrbiloŋ wuõ fi-de hiere baa u gboruõngu-i a da yiõngu diei yuu sitadibaa‡ neifieŋ-niediei; ku saa baa kilobaa neifelle nuõsũõ. Di põpõrma-i baa di kpokpomumma waa kuuduõngu, halle baa di jaatamma-i hiere. ¹⁷ Wuõ fi koko jajaatamma-i a da u

† 21:13 Niõŋ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 48.30-35. ‡ 21:16 Sitadibaa: Girẽki ba niifinni-i. Sitadi diei yuu metiribaa nuõsũõ. Terieŋgu faŋgu-na, sitadibaa neifieŋ-niediei yuu kilobaa neifelle nuõsũõ temma.

yuu nelbilien mie nakõrni[§] komuõŋ-niehãi baa ni naa; ku saa baa metiribaa komuõŋa siei baa ba ndii temma. ¹⁸ Koko daayo naa ma baa jape-tãmpõlle, aa nelle fande ferε-i di ma baa sēne kerre. Sēne daayo taa u ne u tãnu ŋaa kamoole. ¹⁹ Tãmpõfefeŋa-i a s̄inni-na hiere a yaa naa ce tuõlnu koko tuole-i:

D̄ielã-diele-i jape-tãmpõlle,
 hãalĩŋ-diele-i safir-tãmpõlle,
 sieliŋ-diele-i agate-tãmpõlle,
 naaliŋ-diele-i emerodi-tãmpõlle,
²⁰ diiluŋ-diele-i onike-tãmpõlle,
 niediei-diele-i sarduõni-tãmpõlle,
 niehãi-diele-i kirsoliti-tãmpõlle,
 niisiei-diele-i beril-tãmpõlle,
 nennaa-diele-i topasi-tãmpõlle,
 c̄nciel-diele-i kirsopasi-tãmpõlle,
 c̄ncieluo baa d̄ielã-diele-i turkuõsi-tãmpõlle
 aa c̄ncieluo baa hãaliŋ-diele-i ametisi-tãmpõlle.

²¹ Baa naa sis̄iŋ dumierŋa c̄ncieluo baa a hãi-waãŋ daaya d̄unfenni-i baa niibilenniŋ-tãmp̄ieŋa. D̄unfiẽngu diei tãmpõfifille diei. Baa naa ce sēne-kerre a haa ponsanatigerre-na hiere. U taa u ne u tãnu ŋaa kamoole.*

²² Diiloŋ-dũŋgu saa waa nel daade-na. Itieŋo-i Diiloŋo-i Weimantieŋo-i, baa *Tũmbiloŋo-i, baŋ yeŋ ba fere, yuŋgu si dii Diiloŋ-dũŋgu waama-na. ²³ Diiloŋ uŋ cie di ta di caa kpoikpoi dumaãŋo-na, bããŋ-maama saa waa bei, ceŋ-maama saa bi waa bei. Tũmbiloŋo yaa waa ba fit̄nuõ-i. ²⁴ Nuõmba-i nilieŋa-na hiere, ba ka ta ba ce ba bããŋgu-i nel daade cecerma-na. Jãmatigibaa-ba-i

§ 21:17 Nakõrni: Yiinataamba taa ba fi baa ba nakõrni-i, a ce dumaãŋo-na ba kuufiŋgu-i ba b̄i-ku nakõruõŋgu. Nakõruõŋgu diei saa baa metiri boluõŋ temma. * 21:21 Nieŋ Isayi sebe-i-na (Ésaie) 54.11-12.

hïema-na hiere, ba ka jo baa ba nagãñ-niini-i kusuõñ-nu'i. ²⁵ Ba sa suõ isuõngu nel daade-na, a ce dumaanjo-na di dumieña yammu sa bññ da. ²⁶ Ba ka jo baa nilieña-i hiere a bñmbïfafanni-i baa a daluo-i kusuõñ-nu'i. ²⁷ ñga bññkübabalaanngu sie gbãa suur-die, pöpöraamba sie gbãa suur, coikartaamba sie bi gbãa suur. Bañ nyegãañ bamañ yireña-i Tumbiloño cicëlmañ-sebe-i-na, ba yaa ka suur yonñ.†

22

¹ *Dörpöpuorbilõñ wuõ pigãañ-mi cicëlmañ-nuoraanngu-i. Ku gbuu ta ku ne da kilekilekile. Ku taa ku bññ ku hel Diiloño-i baa Tumbiloño-i ba tetterre yaa nuõ-i* ² ku suur nellerñ-huõnga-na. Cicëlmañ-tibiinggu waa nuoraan daaku kõtõnni häi-i-na hiere. Ku taa ku mañ cïncieluo i häi benduõle-na; ceïño ceïño ku mañ. Ba taa ba ce perru baa ku fielu-i nilieña-na hiere. ³ Diiloñ uñ haa u nubabalaanngu-i kumañ nuõ-i, ku sie gbãa da nel daade-na.

Diiloño-i baa Tumbiloño-i ba tetterre ka waa nellerñ-huõnga-na. Diiloño cãarãamba ka ta ba jo ba jaal-o die. ⁴ Ba ka ta ba da u yufelle, u yerre ka nyegẽñ ba yaadãmma-na. ⁵ Itieño-i Diiloño ka ce terieñgu-i cerre hä-ba. A ce dumaanjo-na ba sie tiraa ta ba suõ isuõngu nel daade-na; fitññ-maama sie tiraa waa-bei, bãañ-maama sie bi tiraa waa-bei. Ba ka tñe fõñgũõ-i-na gbula, ba sa ji kã terieñgu.

Yesu jomma piyaa

⁶ Ku huõngu-na, *dörpöpuorbilõño gbẽ-mi wuõ: «Nel daama-i hiere ninsoño, huhurma si dii-mei. Itieño-i

† ^{21:27} Niẽñ Isayi sebe-i-na (Ésaïe) 60.3-5,11,19-20; 52.1 baa Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 44.9. * ^{22:1} Cicëlmañ-nuoraanngu: Niẽñ Esekiel sebe-i-na (Ézéchiel) 47.1 baa Sakari sebe-i-na (Zacharie) 14.8.

Diilono maŋ diyaŋ nelma-i u *pɔpuɔrbiemba nunni-na, u puɔraa u dɔrpɔpuɔrbilono duɔ ji tũnu u cãarãamba-i mamaŋ ka ce yibienŋ daaya-na.»

⁷ Yesu waanŋ-ma wuɔ: «Niɛŋ, mi ka jo yibienŋ daaya-na! Bamaŋ bilaa nelma maŋ nyegãanŋ sebe daayo-na nammu hãi, kutaamba yunni dɔlaa.»

⁸ Nel daama-i hiere, muɔ Nsãa mi daa-ma nuɔ, aa tiraa nu-ma baa mi tũnni-i. Miŋ daa-ma dumaanjo-na, dɔrpɔpuɔrbilono maŋ pigãanŋ-mi baa-ma, mi dũuna u yaanŋa-na da mi jaal-o. ⁹ U gbẽ-mi wuɔ: «Baa ce dumaa! Muɔ baa nuɔŋo-i hiere Diilonŋ-cãarãanŋ miɛ. Ii dii kuuduɔŋgu yaa baa ŋ natobimba-i *Diilopɔpuɔrbiemba-i, baa bamaŋ bilaa sebe daayo nelma-i nammu hãi hiere; unaa saa maar unanjo. Diilono'i gbɛ baa jaaluŋ daaku temma-il!»

¹⁰ Aa naa cira: «Nel daama cemmanŋ-huɔŋgu hii tĩ, a ce dumaanjo-na baa fuo mamaŋ nyegãanŋ sebe daayo-na.

¹¹ Bamaŋ ciɛŋ kuubabalaanŋgu-i, ba cor baa ba kuubabal-aanŋgu cemmanŋ-i. Bamaŋ guɔlaaya ba fɛrɛ, ba cor ba ta ba guɔla ba fɛrɛ ba kã. Bamaŋ ciɛŋ ãnfafamma-i, ba faya ba fɛrɛ baa ma cemmanŋ-i. Bamaŋ biyaa Diilonŋ-maama-i, ba cor ba ta ba ce Diilono huɔŋga-i.»

¹² Yesu waanŋ-ma wuɔ: «Niɛŋ, mi ka jo yibienŋ daaya-na! Aa da miɛ mi jo, mi ka bel bĩŋkũŋgu mi nanŋ-na ji pã nelienjo nelienjo baa u maacemma sullu-i.†

¹³ Muɔmei yaanŋa-i muɔmei huɔŋgu-i, muɔmei d̄ielũɔ muɔmei tuogbuole-i, muɔmei mundommu-i muɔmei mumbãlmu-i.‡» ¹⁴ Bamaŋ saaraanŋ ba jonŋorbaa-ba-i ba yunni dɔlaa. Ba ka da wuo cicɛlmanŋ-tibiŋgu bienŋa-i aa da munsuurmu Yerusalemufelenjo-na. ¹⁵ Ŋga pɔpɔraamba-i,

† 22:12 Niɛŋ Gbeliemanŋ-nalãanŋgu-na (Psaume) 28.4 baa Seremi sebe-i-na (Jérémie) 17.10. ‡ 22:13 Niɛŋ 1.8.

baa isuõtaamba-i, baa kakarkuontaamba-i, baa nelku-raamba-i, baa cufẽbuoltaamba-i, baa coimaŋ muyaanu bamaŋ yunni-i hiere ba sie da munsuurmu.

¹⁶ «Muõ Yesu, muõmei puõraa mi dõrpõpuõrbiloŋo-i baa nel daama-i u duõ ji waŋ-ma pigãaŋ Diiloŋ-dũŋ-baaŋ namaaŋo-i hiere. Muõmei *Davidi hãayẽlŋ muõŋo-i. Muõmei cuomõele-i§.»

¹⁷ *Diiloŋ-Yalle-i baa Tũmbiloŋo dõrŋo-i* ba cira: «Jo!»

Umaŋ duõ bi nu-ma, u gbĩe u cira: «Jo!»

Hũŋkuõsĩŋ da ni bel umaŋ, kutieŋo jo. Umaŋ duõ tuõ taara cicẽlmaŋ-hũmma-i, u jo u ka da-ma gbãŋgbãŋ.

Ãndaperieŋgu

¹⁸ Muõ Nsãa, mi ka gboya-nei baa nel daama-i: Nelma maŋ waaŋ sebe daayo-na, nuõni maŋ da ŋ nu-ma aa dii kunaŋgu mei naara, ãmbalma maŋ maama-i waaŋ sebe huõŋga-na, Diiloŋo ka naara-mei ŋ mulĩema-na. ¹⁹ Umaŋ duõ bi hiel kunaŋgu nel daama-na, Diiloŋo ka hiel kutieŋo nuŋgu-i bĩmbĩfafanni maŋ maama-i waaŋ sebe daayo-na: U sie da wuo cicẽlmaŋ-tibiĩngu bieŋa-i, u sie bi da suur Diiloŋo nelle-na.

²⁰ Ninsowaraŋo yaa waaŋ daama-i baa-mi hiere, u gbaraa-ma wuõ: «Mi ka jo yibieŋ daaya-na ninsono.» Yesu, Itieŋ nuõ, jo! Mi taara ku yaa-i.

²¹ Itieŋo-i Yesu u kãyã-nei hiere.

§ 22:16 Niẽŋ 2.28; 5.5. * 22:17 *Tũmbiloŋo dõrŋo yaa Diiloŋ--dũŋ-baamba-i. Niẽŋ 19.5-10.

Diilon-nelma Tobis̄felenni
New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cerma

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22
